

Visie recreatie en toerisme “Westerveld dé toeristische gemeente van Drenthe”

Rapport

bureau buiten

economie & omgeving

Inhoudsopgave

Voorwoord **3**

1 Inleiding **4**

1.1 Een nieuwe visie voor Westerveld 4
1.2 Totstandkoming visie 4
1.3 Leeswijzer 4

2 De betekenis van recreatie en toerisme in Westerveld **5**

2.1 Het toeristisch profiel van Westerveld 5
2.2 Economische betekenis en maatschappelijke belang van recreatie en toerisme in Westerveld 9
2.3 Mening inwoners 10
2.4 Doelgroepen 11
2.5 Zes belangrijke trends en ontwikkelingen voor de gemeente Westerveld 12
2.6 SWOT-analyse 13

3 Koers en strategie voor de toekomst **14**

3.1 Uitgangspunten 14
3.2 Ambities 14
3.3 Voorwaarden voor het behalen van de ambities 15
3.4 Doelen 17

4 Koppeling met andere beleidsvelden **25**

4.1 Economie 25
4.2 Kunst, cultuur en erfgoed 25
4.3 Duurzaamheid 26
4.4 Evenementen 26
4.5 Landbouw en natuur 27
4.6 Leefbaarheid en dorpen 27
4.7 Verkeer en vervoer 28

Bijlage 1 Samenvatting aanvullende analyse verblijfsrecreatie **29**

Bijlage 2 Toelichting Leefstijlvinder **33**

Bijlage 3 Toelichting Glocalities **34**

Aangeboden aan
Gemeente Westerveld
12 maart 2025

Projectnummer 2148-2024
Foto voorblad: verschillende foto's van gemeente Westerveld (bronnen: Beeldbank Marketing Drenthe, eigen foto's)

Auteurs
Daphne van der Veer
Rikst Thalen
Adriana Stam

Voorwoord

Welkom in Westerveld, dé toeristische gemeente van Drenthe

Genieten van authentieke dorpen en prachtige natuur en inzicht krijgen in wat de geschiedenis ons kan leren. Westerveld heeft het allemaal! Dat laten we graag met trots zien aan onze bezoekers en inwoners.

Met deze nieuwe visie op recreatie en toerisme willen we de komende jaren van Westerveld dé toeristische gemeente van Drenthe maken. Om dat te bereiken werken we aan aantrekkelijke verblijven en recreatie, ook buiten het hoogseizoen. Door meer aanbod het hele jaar door rekenen we op meer bezoeken aan Westerveld en meer werkgelegenheid in het laagseizoen.

Ook willen we inzetten op meer onderscheidende verblijfsrecreatie. We zien dat bezoekers vragen naar bijzondere ervaringen qua verblijf, bijvoorbeeld als het gaat om comfort en beleving. Daar is echt nog ruimte op de markt die we in Westerveld graag willen benutten.

De afgelopen jaren hebben we met financiële middelen van de Regio Deal regio Zwolle een impuls kunnen geven aan een duurzame groei van toerisme. De komende jaren gaan we het verblijfsaanbod verder ontwikkelen en beter in de etalage zetten. Dit doen we samen met ondernemers uit de sector en bijvoorbeeld in samenwerking met het programma Vitale Vakantieparken en met Gebiedsmarketing Zuidwest Drenthe.

Veel inwoners dragen bij aan het laten zien van al het moois dat Westerveld te bieden heeft. Ze zijn als vrijwilliger betrokken bij bijvoorbeeld het onderhouden van paden of de organisatie van evenementen. Door samen de schouders er onder te zetten, houden we het platteland en de dorpen van Westerveld levendig. Het toerisme zorgt immers voor veel banen, bestedingen bij ondernemers en een ruim aanbod aan voorzieningen in een gemeente met relatief kleine dorpen.

Ik nodig u uit om mee te doen en samen te werken aan een toekomstbestendig toeristisch Westerveld. Samen zorgen we dat het in de gemeente fijn wonen, werken en recreëren is en blijft!

Jacob Boonstra
Wethouder

1 Inleiding

Voor u ligt de visie recreatie en toerisme van gemeente Westerveld. Deze visie beschrijft de gezamenlijke ambities voor de toeristisch-recreatieve sector. Daarmee geeft de visie richting voor de komende jaren en wordt er vanuit een integrale blik ingezet op een toekomstbestendige en duurzame vrijetijdssector met een juiste balans tussen economie, leefomgeving en samenleving.

1.1 Een nieuwe visie voor Westerveld

Gemeente Westerveld kenmerkt zich onder andere door de Nationale Parken Dwingelderveld en Drents-Friese Wold, Natura 2000 gebied het Holtingerveld, UNESCO Werelderfgoed de Koloniën van Weldadigheid, mooie brinkdorpen, landgoederen en culturele evenementen. Daarmee heeft de gemeente veel te bieden aan recreanten en toeristen. Omdat de toeristisch-recreatieve sector een belangrijke bijdrage levert aan de werkgelegenheid, economische activiteit, het voorzieningenniveau en de levendigheid in de gemeente is het van belang hier richting aan te geven. Het huidige toeristische beleid dateert uit 2009 en sindsdien hebben zich ontwikkelingen voorgedaan die vragen om nieuw beleid. Daarom heeft gemeente Westerveld een nieuwe visie recreatie en toerisme opgesteld. Hierin staat dat de gemeente Westerveld de ambitie heeft om 'Dé toeristische gemeente van Drenthe' te zijn. Het economische rendement van de sector is aanzienlijk. Voor de Westervelders dragen toeristen bij aan de instandhouding van winkels, horeca en routestructuren. In een gemeente met zoveel natuurgebieden en daarnaast het agrarische grondgebruik is het soms balanceren met ruimte. De ondernemers, inwoners en bezoekers moeten ook in de toekomst kunnen blijven genieten van een aantrekkelijke en groene omgeving, waar het goed wonen en recreëren is. De visie recreatie en toerisme geeft inzicht in de ambities en doelen op het gebied van recreatie en toerisme voor de komende jaren.

1.2 Totstandkoming visie

Om tot deze visie te komen is het volgende proces doorlopen:

- Een analyse van de huidige situatie rondom recreatie en toerisme in gemeente Westerveld, waarbij een locatiebezoek is uitgevoerd en bestaande beleidsstukken, data en andere relevante onderzoeken zijn geanalyseerd. De resultaten van deze analyse zijn weergegeven in het separate document 'Visie recreatie en toerisme Westerveld – analyse huidige situatie'. De samenvatting van deze analyse is opgenomen in hoofdstuk 2 van deze visie.
- Een enquête onder inwoners van Westerveld om in beeld te brengen hoe inwoners van Westerveld tegen recreatie en toerisme aankijken en welke wensen zij hebben voor de toekomst.
- Twee werkbijeenkomsten waar verschillende ondernemers, dorpsverenigingen, natuurorganisaties, marketingorganisaties en raadsleden aanwezig waren. Tijdens deze bijeenkomsten is gezamenlijk gewerkt aan de ambities, doelen en thema's voor de toeristisch-recreatieve sector in Westerveld.
- Gesprekken met een aantal sleutelpersonen die actief zijn binnen de recreatie en toerisme sector in Westerveld.

De resultaten van dit proces zijn verwerkt in dit visiedocument, dat de basis is voor het uitvoeringsprogramma met concrete acties die bijdragen aan het behalen van de ambities en doelen zoals opgenomen in deze visie.

1.3 Leeswijzer

De visie is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 2 beschrijft de betekenis van recreatie en toerisme in Westerveld. Er wordt ingegaan op het huidige aanbod, de economische & maatschappelijke betekenis, gebiedspromotie, trends & ontwikkelingen, doelgroepen en relevant beleid. Voor een uitgebreide toelichting hierop verwijzen we u naar het separate bijlagedocument 'Visie recreatie en toerisme Westerveld – analyse huidige situatie'.
- Hoofdstuk 3 beschrijft voor de komende jaren de koers en strategie op het gebied van recreatie en toerisme voor Westerveld.
- Hoofdstuk 4 legt de koppeling tussen recreatie en toerisme en andere relevante beleidsvelden.

2 De betekenis van recreatie en toerisme in Westerveld

Om te bepalen waar de gemeente Westerveld de komende jaren voor recreatie en toerisme op inzet is het belangrijk om te weten waar de gemeente nu staat. In dit hoofdstuk leest u kort hoe de toeristisch-recreatieve sector er in Westerveld voor staat anno 2024. De uitgebreide analyse vindt u in een separaat document 'Visie recreatie en toerisme – analyse huidige situatie'.

2.1 Het toeristisch profiel van Westerveld

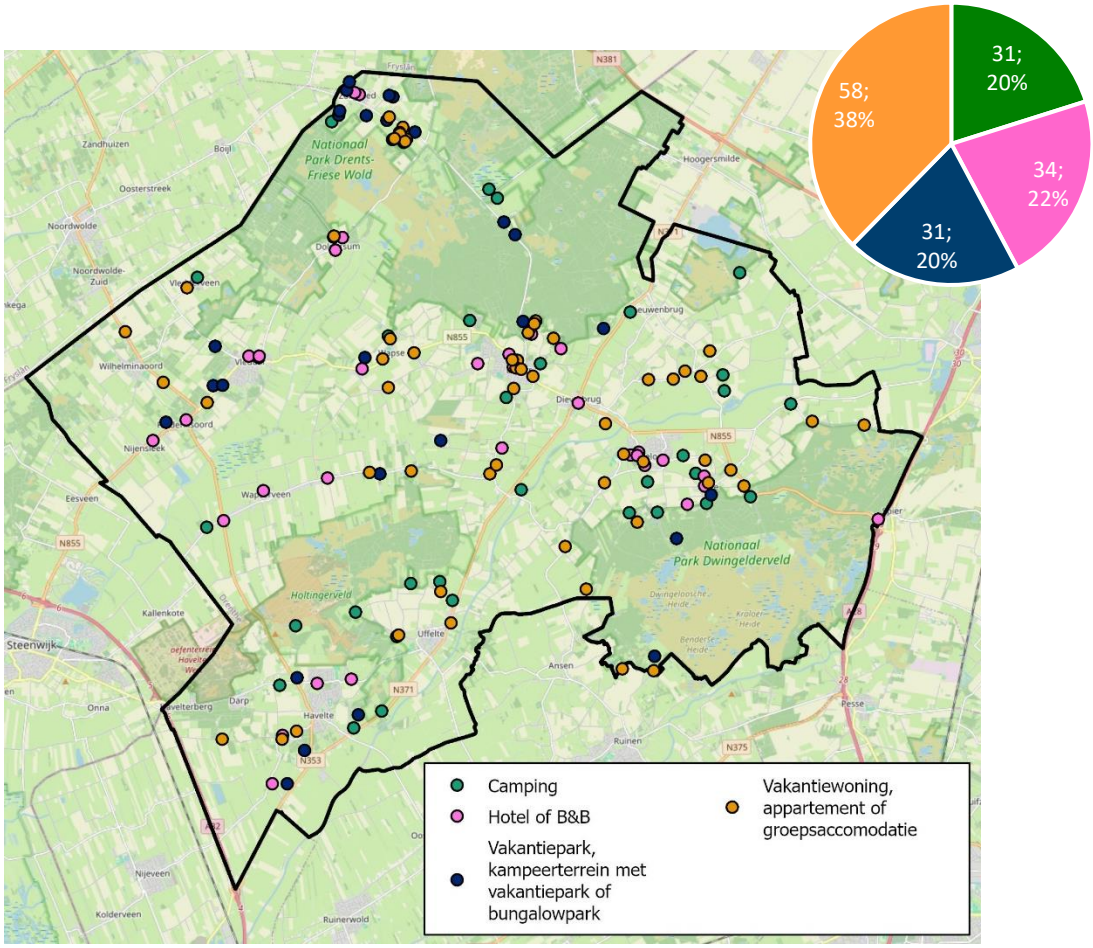
Kernwaarden: natuur en landschap, cultuurhistorie en authentieke dorpen
Gemeente Westerveld, gelegen in de provincie Drenthe, telt ongeveer 20.000 inwoners en maakt deel uit van de regio Zuidwest Drenthe. Westerveld herbergt (delen van) twee Nationale Parken, een Natura 2000 gebied en een deel van het UNESCO Werelderfgoed 'de Koloniën van Weldadigheid'. De goede bereikbaarheid via de A32 en A28 en een busnetwerk verbindt Westerveld met omliggende steden zoals Meppel en Hoogeveen. Onze gemeente staat bekend om haar kernwaarden: natuur en landschap, authenticiteit, cultuurhistorie, energiek en ontmoeting[1].

De dorpen
De gemeente kent 26 verschillende dorpen, waaronder vier grote kernen. De dorpen worden gekenmerkt door hun authentieke Drentse karakter, met kenmerkende brinken, historische gebouwen en een sterk gemeenschapsgevoel. Elk van de vier grote kernen heeft in aanvulling daarop zijn eigen unieke karakter en aantrekkingskracht:

- Dwingeloo, bekend als 'Beleef de Ruimte' en poort naar het Dwingelderveld, heeft een cultuurhistorisch waardevol dorpscentrum. De Brink, een beschermd dorpsgezicht, fungeert als belangrijke ontmoetingsplek. Daarnaast telt Dwingeloo vele ruime en unieke verblijfsaccommodaties.
- Diever, het 'Kleurrijk Brinkdorp', vormt een natuurlijke entree tot het Nationaal Park Drents-Friese Wold en is landelijk bekend om zijn Shakespearetheater.
- Havelte, de 'Parel van Drenthe', heeft een rijke cultuurhistorie 'gekneed door ijs en oorlog', en kent vier beschermde dorpsgezichten. Tevens is het een belangrijk forensendorp met daarbij veel 'tweede woningen', onder andere bij de golfbaan. De aanwezigheid van Defensie heeft een belangrijke impact op de omgeving.
- Vledder, een charmant historisch brinkdorp, trekt bezoekers met zijn musea en de nabijheid van de Koloniën van Weldadigheid.

Verblijfsrecreatie
Gemeente Westerveld biedt een breed scala aan verblijfsaccommodaties voor verschillende doelgroepen en budgetten, variërend van (boeren)campings, groepsaccommodaties en vakantieparken, tot hotels, B&B's en moderne tiny houses (zie figuur 1 op de volgende pagina). Echter, het verblijfsrecreatieve aanbod is voornamelijk gericht op het zomerseizoen, wat uitdagingen oplevert voor het behoud van personeel in het laagseizoen. De gemeente gaat het jaarrond bezoek stimuleren en inzetten op het spreiden door ondernemers te stimuleren en ondersteunen het recreatieve verblijfsaanbod te verbeteren. Om deze uitdagingen aan te pakken, werkt Westerveld samen met andere Drentse gemeenten, Recreatieschap Drenthe, RECRON en provincie Drenthe aan het programma Vitale Vakantieparken (zie bijlage 1). Daarnaast is de gemeente voornemens een ontwikkelkader verblijfsrecreatie in het kader van de Omgevingsvisie te ontwikkelen.

[1] Bron: Omgevingsvisie Westerveld

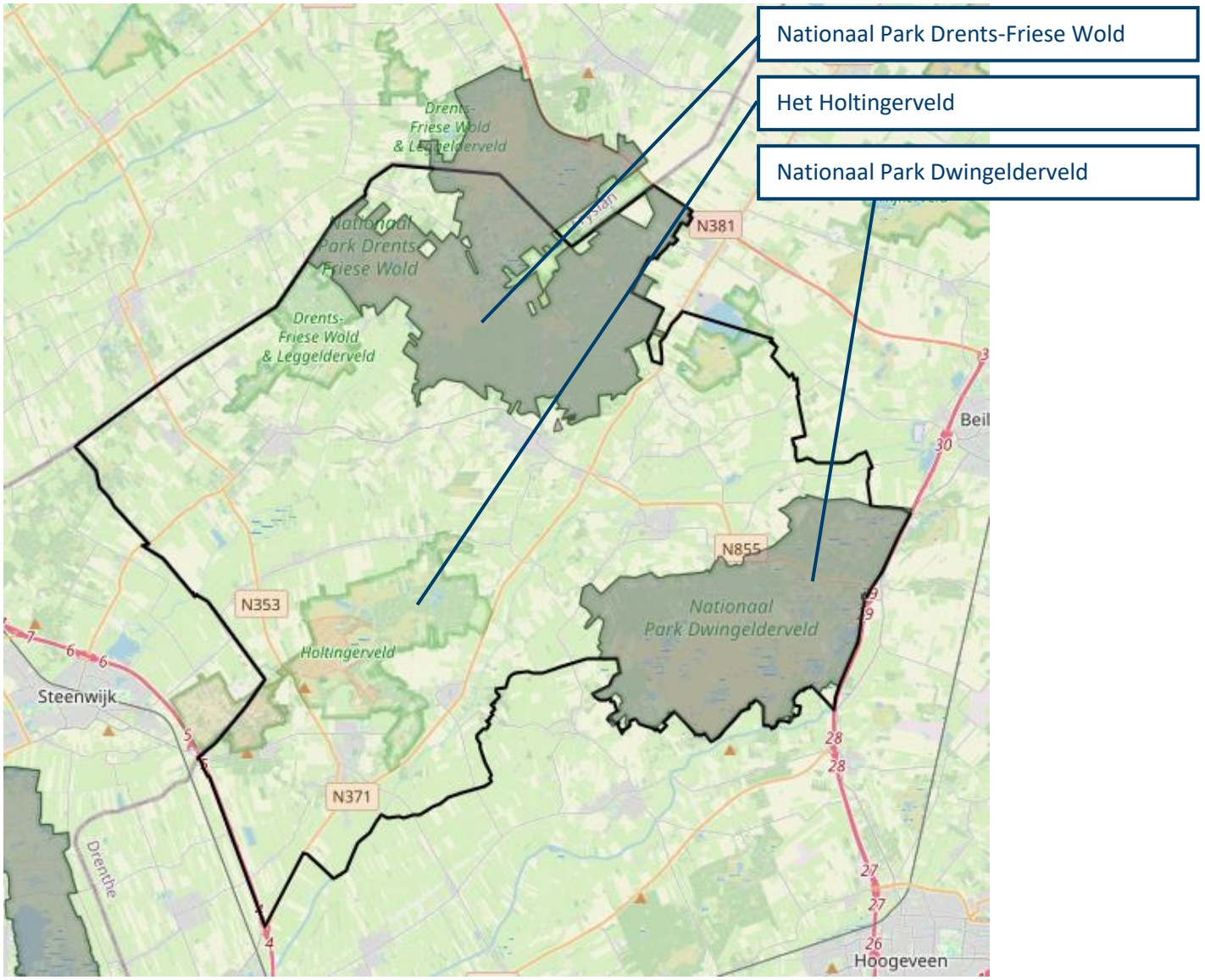

Figuur 1 Verblijfsrecreatief aanbod in gemeente Westerveld (bron: Dashboard VVP Drenthe en de database logiesaccommodaties NL van de Landelijke Data Alliantie).

De natuurgebieden

Bijzonder is dat de gemeente Westerveld is gesitueerd tussen maar liefst drie grote natuurgebieden; het Nationaal Park Drents-Friese Wold, het Nationaal Park Dwingelderveld en het Natura 2000 gebied Holtingerveld (zie Figuur 2). Westerveld streeft naar een balans tussen natuurbehoud en toegankelijkheid van de natuurgebieden, waarbij zowel de ecologische waarden als de recreatieve mogelijkheden worden gekoesterd.

Het is een uitdaging om de kwetsbare natuur te beheersen en tegelijkertijd de toegankelijkheid voor recreanten en toeristen te waarborgen. In samenwerking met terreinbeherende organisaties en dorpsgemeenschappen wordt gewerkt aan een duurzame balans tussen natuurbehoud en natuurbeleving voor zowel inwoners als bezoekers. Een goede informatievoorziening is hierbij essentieel.

Het Drents-Friese Wold, het op één na grootste aaneengesloten bosgebied van Nederland, strekt zich uit over 6000 hectare en biedt een uniek stuifzandgebied, het Aekingerzand. Het Dwingelderveld is het grootste natte aaneengesloten heidegebied van West-Europa, met vele vennen en veenmoerassen. En het Holtingerveld ‘gekneed door ijs en oorlog’, met de kenmerkende Havelterberg, vormt een belangrijk cultuurhistorisch landschap met hunebedden en diverse natuurtypes. Deze natuurgebieden bieden een uitgebreid netwerk van wandel-, fiets- en ruiterpaden en zijn toegankelijk via verschillende toegangspoorten met moderne voorzieningen. Grenzend aan het Holtingerveld ligt het militaire oefenterrein Havelte-West, dat naast zijn defensiefunctie ook een ecologische en recreatieve waarde heeft.

Figuur 2 Natuurgebieden en Nationale Parken in gemeente Westerveld (bron: bewerking Bureau BUITEN).

Erfgoed en cultuur

In aanvulling op de natuurgebieden beschikt gemeente Westerveld over een rijk cultuur-historisch aanbod met circa 200 monumenten dat een belangrijke toeristische trekpleister vormt. Westerveld heeft drie hunebedden, die tot de best bewaarde in Nederland behoren, en kent verschillende historische buitenplaatsen en havezaten. De gemeente telt daarnaast elf kerkgebouwen met monumentenstatus en acht beschermde dorpsgezichten. Ook zijn er drie kleine musea die een bezoek waard zijn.

De Koloniën van Weldadigheid, sinds 2021 UNESCO Werelderfgoed, vormen een uniek cultuurlandschap met Wilhelminaoord en Frederiksoord als beschermde dorpsgezichten. Museum De Proefkolonie in Frederiksoord dient als startpunt voor veel activiteiten. Dit rijke erfgoed en de diversiteit aan culturele bezienswaardigheden maken Westerveld tot een aantrekkelijke bestemming en dragen bij aan de identiteit van Westerveld in haar geheel.

Dagrecreatief aanbod en evenementen

Gemeente Westerveld biedt in aanvulling op de natuurbeleving en erfgoed- en cultuurbeleving een divers dagrecreatief aanbod voor inwoners en bezoekers. Zo zijn er twee escaperooms en een educatieve hub waar bezoekers kunnen ontdekken en experimenteren. Voor gezinnen met kinderen zijn er natuurlijke speelomgevingen, indoor speelruimtes en attracties die gericht zijn op spel en leren over de natuur. Daarnaast zijn er verschillende locaties waar bezoekers kunnen zwemmen en recreëren. Voor tieners en

jongvolwassenen is er echter weinig aansprekend aanbod. Uitbreiding van ‘slecht weer’ dagattracties passend bij de thema’s als ‘Beleef de ruimte’ in Dwingeloo of ‘IJs en Oorlog’ in Havelte zijn welkom.

Tijdens hun bezoek kunnen gasten genieten van een gevarieerd horeca-aanbod met verschillende unieke eetgelegenheden. De restaurants, cafés en terrassen zijn voornamelijk geconcentreerd in de vier grotere dorpskernen. Voor informatie over het aanbod kunnen bezoekers terecht bij één van de vier Toerist Informatiepunten (TIP), in Diever, Dwingeloo, Frederiksoord of Havelte of via de digitale informatiezuilen in de dorpen.

Daarnaast kent de gemeente een divers aanbod aan evenementen die zowel inwoners als bezoekers aantrekken. Van grote(re) culturele voorstellingen in het Shakespearetheater tot lokale festivals, Corso, Oogstdag, markten et cetera. Hoewel deze evenementen de aantrekkingskracht van de gemeente versterken, concentreren de meeste evenementen zich in de zomermaanden en vinden soms op dezelfde dag plaats. Daarnaast staan sommige evenementen onder druk door toegenomen wet- en regelgeving, wat de nodige uitdagingen met zich meebrengt. Met het nieuwe evenementenbeleid wil de gemeente de aanvraag van een vergunning vereenvoudigen en meer spreiding realiseren. Daarnaast worden de evenementen via kalenders op verschillende websites, sociale media kanalen en de digitale borden bij de dorpsentrees gecommuniceerd.

Routestructuren
Gemeente Westerveld biedt uitgebreide (knooppunten)routenetwerken voor fietsers en wandelaars. Ook zijn er diverse ruiter- en mountainbikeroutes beschikbaar, al biedt de groene ruimte in Westerveld kansen voor uitbreiding hiervan. Aan de Drentsche Hoofdvaart vind je een aantal aanlegplekken en bij Dieversluis is een passantenhaven. In de schotbalkenloods bij de sluis is een multimediale presentatie van het ‘verhaal van de Drentsche Hoofdvaart’ te zien. Hoewel de provincie Drenthe hoog scoort op recreatief fietsen, blijkt uit lokaal onderzoek dat er in Westerveld ruimte is voor verbetering, met name op het gebied van kwaliteit en onderhoud van (de smalle en half verharde) fietspaden in en rondom natuurgebieden. De gemeente zet daarom in op verbetering met de uitvoering van de Fietsnota 2024, en ook op provinciaal niveau wordt met behulp van de Fietsagenda 2022-2026 en de subsidieregeling ‘Kwaliteitsimpuls fietspaden’ ingezet op verbetering. Gemeente Westerveld stimuleert daarnaast het gebruik van deelfietsen, o.a. vanaf station Steenwijk en het fietstransferium Frederiksoord. Er zijn themaroutes die de natuur en cultuurhistorie van de omgeving belichten, zoals het Pauperpad. Deze kunnen nog gerichter gepromoot worden.

Gebiedspromotie en bestemmingsmanagement
Belangrijke onderdelen van recreatie en toerisme zijn gebiedspromotie en bestemmingsmanagement. Dit draagt eraan bij dat het toeristisch-recreatieve aanbod bekend is onder inwoners en bezoekers en dat bezoekersstromen in de juiste banen worden geleid. Daarvoor is onderlinge samenwerking tussen ondernemers en stakeholders nodig. Marketing Drenthe positioneert de provincie als de Oerprovincie, wat goed aansluit bij het Drentse DNA. Gebiedspromotie Zuidwest Drenthe richt zich op de regio Zuidwest Drenthe, waar Westerveld onder valt. De stichting ondersteunt ondernemers in de vrijetijdssector door samenwerking te stimuleren en de kansen die daaruit voortkomen gezamenlijk uit te werken en op te pakken. Daarnaast fungeert de stichting als gesprekspartner en adviseur en richt zij zich op productontwikkeling, netwerkvorming en online zichtbaarheid.

2.2 Economische betekenis en maatschappelijke belang van recreatie en toerisme in Westerveld

Economische betekenis
Het aantal toeristisch-recreatieve vestigingen in Westerveld is van 2019 tot 2023 gegroeid met 13,8% tot 290. Het aantal banen in deze sector is licht afgenomen met 0,25% en telt in 2023 1.040 banen, goed voor 10,3% van het totaal aantal banen in de gemeente. Dit is aanzienlijk hoger dan in Drenthe (6,96%) en Nederland (6,6%). En ook in vergelijking met omliggende gemeenten is het aandeel van de toeristisch-recreatieve sector in Westerveld groot: zo is het aandeel in gemeente Midden-Drenthe 5,7% en in gemeente De Wolden 6,5%. In gemeente Steenwijkerland ligt het aandeel met 13% iets hoger[2]. Dit benadrukt het belang van deze sector voor Westerveld. Een groeiend aantal ZZP'ers, vestiging van nieuwe kleine bedrijven (starters) en personeel dat maar een deel van het jaar in dienst is kunnen mogelijke verklaringen zijn voor de geringe afname van de werkgelegenheid ondanks een groei in het aantal vestigingen.

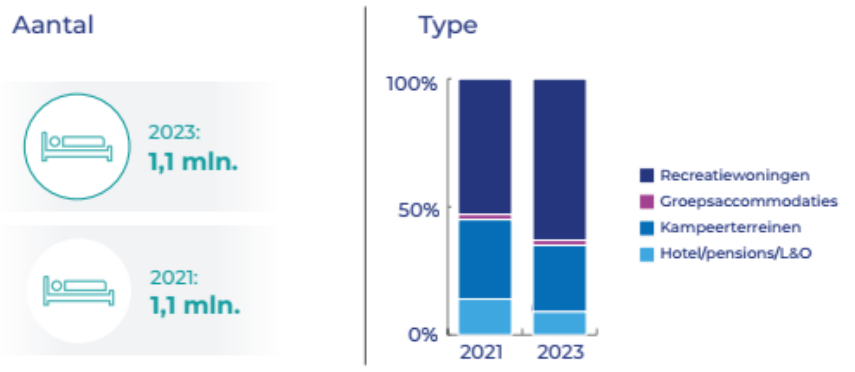
Het economische belang wordt ook regionaal erkend: gemeente Westerveld maakt namelijk deel uit van Regiodeal Regio Zwolle. Vanuit de Regiodeal gelden financierde gemeente Westerveld in 2024 bijvoorbeeld het project 'Diever, kleurrijk brinkdorp' en 'Havelte, parel van Drenthe'. Hetzelfde geldt voor de bijdrage aan Stichting Weldadig Oord (M&C Kolonie erfgoed van €20.000 en subsidie voor de regiowebsite van Gebiedspromotie Zuidwest Drenthe van €10.000). In aanvulling daarop zijn er de afgelopen jaren onder het provinciale LEADER-programma verschillende projecten goedgekeurd en gerealiseerd. Gemeente Westerveld draagt jaarlijks €20.000 bij aan dit programma met als gevolg dat er voor €750.000 werd geïnvesteerd[3].

In 2023 werden er in Drenthe 27,7 miljoen dagtochten gemaakt, een stijging ten opzichte van 22,7 miljoen dagtochten in 2021. De bestedingen aan dagtochten stegen naar €518 miljoen, goed voor een marktaandeel van 2,5%. Daarnaast werden er in 2023 9,1 miljoen overnachtingen in Drenthe geboekt, met bestedingen van €566 miljoen[4]. Het aantal overnachtingen van Duitse toeristen in Drenthe groeide met 50%, en in 2022 genereerde het buitenlandse toerisme €352 miljoen voor de Drentse economie[5].

In Westerveld werden 2 miljoen dagtochten gemaakt, een lichte daling ten opzichte van (coronajaar) 2021, maar de bestedingen aan dagtochten stegen naar €63,5 miljoen, met een marktaandeel van 8,2% in Drenthe. In de gemeente waren er in 2023 1,1 miljoen overnachtingen, gelijk aan 2021, en de bestedingen stegen naar €72,2 miljoen, wat een marktaandeel van 12,7% binnen Drenthe betekent[6]. Figuur 3 laat de ontwikkeling van de totale bestedingen in Westerveld zien, inclusief het marktaandeel Drenthe en figuur 4 laat de ontwikkeling in het aantal en type overnachtingen in Westerveld zien.

Figuur 3 Ontwikkeling totale bestedingen, inclusief marktaandeel Drenthe (bron: Ecorys, 2024)

Figuur 4 Ontwikkeling aantal en type overnachtingen Westerveld (bron: Ecorys, 2024)

[2] Bron: LISA, 2023
[3] Bron: Interne gegevens gemeente Westerveld
[4] Bron: Toerisme in Drenthe, Ecorys, 2024
[5] Bron: Kerncijfers en trends, overnachten in Drenthe, Marketing Drenthe, 2022
[6] Bron: Toerisme in Drenthe – Westerveld, Ecorys, 2024

Toeristen- en forensenbelasting
Toeristen- en forensenbelasting is een financiële bijdrage van gasten die Westerveld voor korte of langere tijd bezoeken. Deze belasting wordt onder andere ingezet om de recreatieve infrastructuur en voorzieningen in de gemeente te behouden en verbeteren. In 2023 werden in Westerveld 386.245 overnachtingen tegen het hoge tarief geregistreerd en 350.448 overnachtingen tegen het lage tarief. Samen met 102.231 overnachtingen onder het forfaitaire tarief resulteerde dit in totaal 838.924 overnachtingen, waarmee €1,28 miljoen aan toeristenbelasting werd geïnd. Deze cijfers zijn exclusief jaar- en seizoenplaatsen (bron: cijfers gemeente Westerveld).

Een deel van de opbrengst toeristenbelasting wordt gebruik voor voorzieningen in de openbare ruimte, zoals het onderhoud van fietspaden, zandpaden et cetera. Daarnaast droeg de gemeente in 2024 bij aan Gebiedspromotie Zuidwest Drenthe met €90.000, en aan Stichting Toeristische Promotie Westerveld met €40.000. Ook investeerde zij in 2024 €40.000 in de marketing van de Koloniën van Weldadigheid, €22.000 in het onderhoud van het wandelnetwerk en stelde zij €7.000 beschikbaar voor het Dashboard Impact Toerisme (bron: cijfers gemeente Westerveld).

Maatschappelijke betekenis
Een rijk vrijetijdsaanbod zorgt voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat, werkgelegenheid (ook voor aanleverende (bouw)bedrijven) en meer bestedingen in winkels, horeca en culturele instellingen. Daarnaast draagt het bij aan sociale cohesie, ontspanning en gezondheid. Het biedt mensen de gelegenheid om tot rust te komen en het stimuleert sociale contacten. Westerveld kent veel actieve vrijwilligers. Ook verhoogt het bewustzijn over de waarde van natuur en landschap, wat steun (en indirect inkomsten) creëert voor natuur, erfgoed- en cultuurbehoud.

2.3 Mening inwoners

Om inzicht te krijgen in hoe inwoners aankijken tegen toerisme en recreatie, de vrijetijdsvoorzieningen in gemeente Westerveld en wat hun wensen en behoeften zijn, is een enquête uitgezet. Daaruit kwam het volgende:

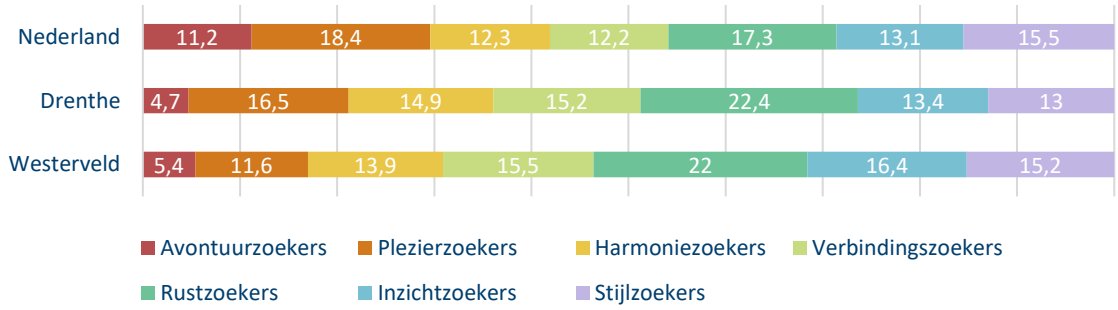
- De vrijetijdsvoorzieningen in Westerveld worden gemiddeld beoordeeld met een 7,6, waarbij de meerderheid van de respondenten (94%) de gemeente zou aanbevelen aan bekenden.
- De gemeente wordt gekarakteriseerd als dorps, platteland en natuurlijk.
- Een kleine meerderheid (52%) vindt de balans tussen rust en drukte in de dorpskernen en het buitengebied goed op dit moment. 32% van respondenten vindt het aantrekkelijk als er meer recreanten en toeristen naar Westerveld komen.
- Inwoners van Westerveld zijn over het algemeen tevreden met de lokale vrijetijdsvoorzieningen. Het meest tevreden zijn zij over de routenetwerken (77%), monumenten (75%), evenementen (74%) en restaurants, eetcafés en lunchrooms (72%). Opvallend is dat slechts 31% van de inwoners tevreden is over winkelen voor plezier, ondanks dat het relatief vaak wordt gedaan binnen de gemeente.
- Inwoners van Westerveld zijn tevreden met de mogelijkheden voor wandelen (86%) en fietsen (85%), met het fietsknooppuntennetwerk (81%) en het wandelknooppuntnetwerk (78%). Minder tevreden zijn zij over horeca in het buitengebied (11%), en de mogelijkheden voor kinderen om te spelen (8%) en buiten te sporten (7%).
- Gemiddeld 75% van de inwoners vindt het niet te druk in de gemeente. Wanneer er dan wel drukke plekken aangewezen worden, dan worden Nationaal Park Dwingelderveld (26%), het centrum van Dwingeloo (25%) en Diever (28%) doorgaans als ‘te druk’ ervaren. Daarentegen worden het centrum van Vledder (20%) en het centrum van Havelte (16%) het meest als ‘te rustig’ ervaren. Het buitengebied wordt door de meeste respondenten als ‘precies goed’ ervaren qua drukte (64%). Wel geven respondenten aan dat de drukte seizoensgebonden is, met in de zomer en vakanties pieken met meer drukte, voornamelijk in de natuur.
- Meer dan de helft van de respondenten (53,7%) mist met name voorzieningen voor jongeren van 13-17 jaar (30,9%) en 18-24 jaar (21,1%). Vooral voorzieningen als ontmoetingsplekken voor jongeren,

uitgaansgelegenheden en binnenspeelplaatsen, evenals winkelmogelijkheden voor het plezier (31%), binnenattracties, culturele voorzieningen, zoals theaters en bioscopen, en horeca/pleisterplaatsen in het buitengebied, worden gemist.

Gemeente Westerveld is voornemens om via het nieuwe participatieplatform 'de stem van Westerveld' over enige tijd een vergelijkbaar onderzoek uit te voeren om ontwikkelingen te kunnen monitoren. In de Koloniën van Weldadigheid is dit voorjaar een bewonersonderzoek uitgevoerd in opdracht van Marketing Drenthe. De resultaten volgen later in 2025.

2.4 Doelgroepen

De Leefstijlvinder is een methodiek om recreanten in zeven leefstijlen in te delen (zie bijlage 2). De grootste leefstijlgroepen onder de Westerveldse inwoners zijn rustzoekers (22%), inzichtzoekers (16,4%) en verbindingszoekers (15,5%) (zie Figuur 5). Rustzoekers zijn kalme en huiselijke mensen die de voorkeur geven aan rustige omgevingen en activiteiten dichtbij huis. Inzichtzoekers zijn leergierig en besteden hun vrije tijd aan zelfontwikkeling, terwijl verbindingszoekers sociale verbondenheid en gastvrijheid belangrijk vinden.

Figuur 5 Leefstijlverdeling Nederland, Drenthe en Westerveld (bron: Leefstijlvinder)

Naast de lokale bevolking is het vanwege het aandeel Duitse en Belgische bezoekers in Drenthe ook relevant om naar de vrijetijdswensen en behoeften van buitenlandse bezoekers te kijken. Om daar inzicht in te krijgen kan het Glocalities segmentatiemodel gebruikt worden. De Duitse en Belgische bezoekers zijn voornamelijk creatives en socializers, die nieuwe ervaringen, culturele activiteiten en gezelligheid waarderen. Voor de Duitse markt ligt de nadruk op creatives, die houden van natuurvakanties en verborgen parels willen ontdekken. Vanuit de marketing (Marketing Drenthe en Gebiedspromotie Zuidwest Drenthe) wordt voornamelijk ingezet op de verbindingszoeker en inzichtzoeker voor de Nederlandse markt. Hierbij ligt de focus op doelgroepen die geïnteresseerd zijn in cultuur en natuur.

Het is essentieel om een balans te vinden tussen de verschillende doelgroepen en hun specifieke wensen, zodat Westerveld haar toeristisch-recreatieve aanbod optimaal kan afstemmen op de lokale vraag en regionale marketingdoelen.

Figuur 6 Buitenrecreatie te paard in de natuur van Westerveld (bron: Beeldbank Marketing Drenthe)

2.5 Zes belangrijke trends en ontwikkelingen voor de gemeente Westerveld

1. Nieuw en onderscheidend aanbod voor unieke belevingen

De moderne bezoeker verlangt naar unieke en authentieke ervaringen, afgestemd op persoonlijke voorkeuren, door de beperkte vrije tijd en hogere verwachtingen. Oftewel beleving en betekenis en onderscheidend en bijzonder aanbod. Voor Westerveld is het essentieel om nieuw recreatief aanbod te ontwikkelen dat aan deze verwachtingen voldoet, met verhalen en arrangementen die een rijke ervaring bieden. De groeiende interesse in cultuurtoerisme, waarbij mensen op zoek zijn naar lokaal erfgoed en historische ervaringen, biedt hier kansen voor. Aanbod passend bij de thema's 'ijs en oorlog', 'beleef de ruimte' en aanbod rondom de Maatschappij van Weldadigheid sluit goed aan bij deze trend.

2. Waarde van buiten zijn in je vrijetijd

Recreatie in de natuur wordt steeds belangrijker voor zowel inwoners als bezoekers, omdat het wordt geassocieerd met gezondheid, rust en ontspanning. Deze ontwikkeling speelt in op de behoefte aan verbondenheid met de natuur om tot rust te komen in een drukke samenleving. Voor Westerveld biedt de natuur veel mogelijkheden voor nog meer buitenactiviteiten, maar ook het op adem komen in de natuur.

3. Routegebonden recreatie belangrijker dan ooit

Routegebonden recreatie wordt steeds belangrijker: met routes kun je bezoekers begeleiden en sturen. Routes kunnen ingezet worden om ervoor te zorgen dat bezoekers minder kwetsbare natuur bezoeken. Hiermee zorgt het voor stille kernen waar flora en fauna voorrang hebben. Daarnaast begeleiden netwerken naar (horeca)tussenstops, en de langere thematische routes nodigen uit om ergens te blijven overnachten. Voor Westerveld is het belangrijk om de bestaande wandel- en fietsroutes goed te onderhouden en in te richten op e-bikes, de netwerken ook eens te veranderen, en deze te verbinden met belevingen en verhalen.

4. Toenemende aandacht duurzaam toerisme biedt kansen voor plattelandstoerisme

De aandacht voor duurzaam toerisme neemt steeds meer toe, waarbij zowel bedrijven als bezoekers steeds meer waarde hechten aan milieuvriendelijke keuzes en duurzame producten. Deze trend sluit aan bij de groeiende belangstelling voor plattelandstoerisme, waarbij rust, ruimte en natuur centraal staan. Voor Westerveld biedt dit kansen in de vorm van energie-neutrale- of zuinige accommodaties, natuurbeleving, deelmobiliteit (bijvoorbeeld de pilot deelfietsen gefinancierd vanuit de Regio Deal), en het verbinden van cultuurhistorie en plattelandstoerisme. Denk bijvoorbeeld aan het delen van (historische) verhalen, het zichtbaarder maken van agro-ondernemers en de "boerderijbeleving" te ontwikkelen met bijbehorende routes en activiteiten.

5. Bevolkingsgroei biedt kansen voor recreatie en toerisme

De Nederlandse bevolking groeit naar verwachting tot 19,6 miljoen in 2050, met een krimpende beroepsbevolking en vergrijzing. In Drenthe neemt de beroepsbevolking tot 2050 naar verwachting met 3,5% af. Voor Westerveld biedt de vergrijzing kansen om in te spelen op de groeiende senioren- en drie-generatie vakanties door het aanbieden van toegankelijke accommodaties en activiteiten, zoals die van vakantieparken met ruime en toegankelijke faciliteiten. Daarnaast zorgt deze bevolkingsgroei ook voor een groei van het binnenlands toerisme. Volgens de prognoses van NBTC neemt het aantal binnenlandse verblijfsgasten met 13% toe in 2035[7].

6. Kwaliteit van vakantieparken

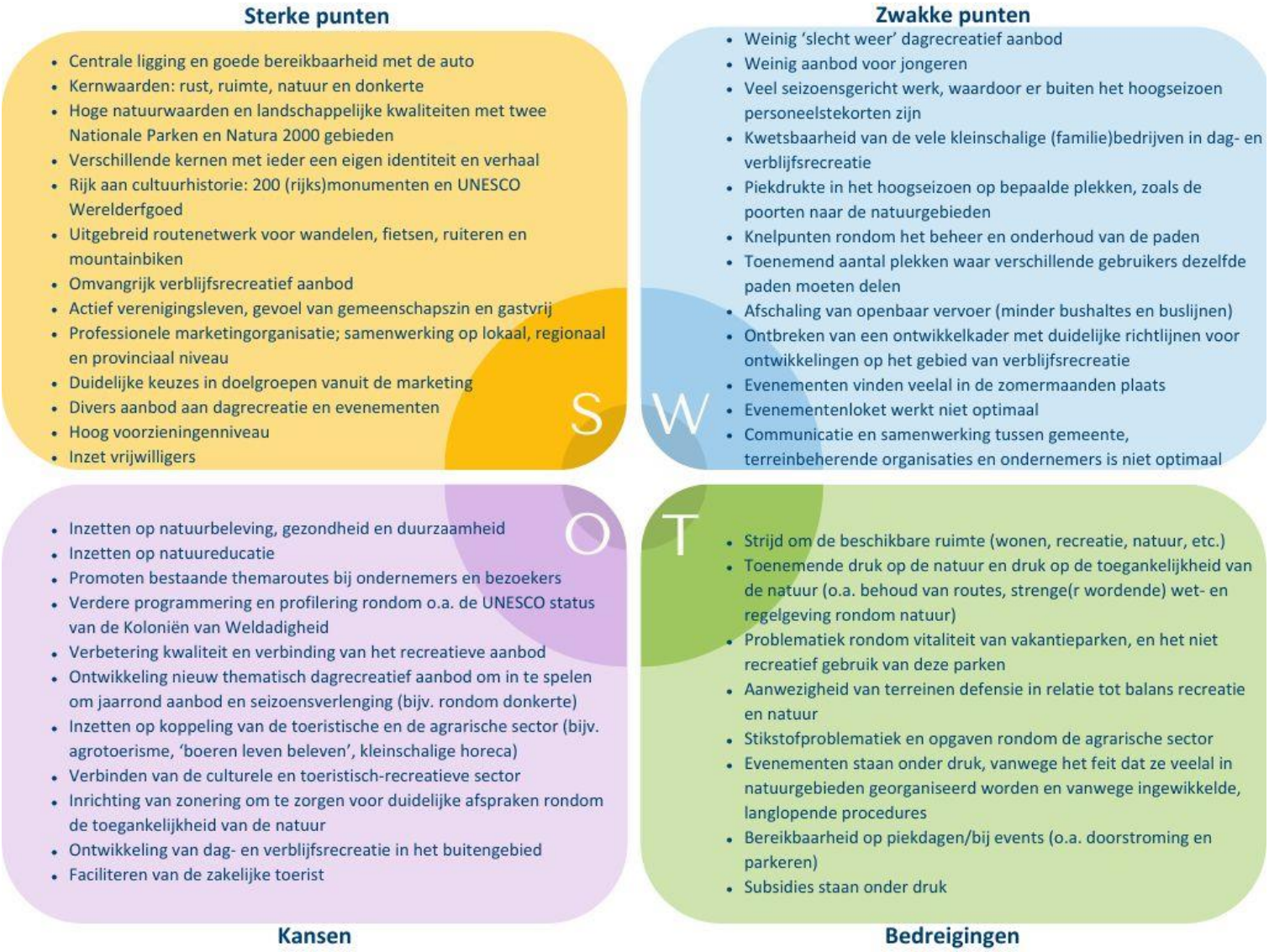
Westerveld telt 62 vakantieparken. Sommige parken blinken uit in het bieden van een bijzondere vakantie ervaring door bijvoorbeeld bijzondere accommodaties. Andere vakantieparken hebben te maken met problematiek als veroudering en achterstallig onderhoud, terwijl ze ook moeten verduurzamen om aan de wensen van de moderne bezoeker te voldoen. Ook permanente bewoning, eventueel in combinatie met achterliggende sociale problematiek, is bij sommige parken een issue. De gemeente Westerveld ondersteunt vakantieparken bij het verbeteren en verduurzamen van parken en bij eventuele verandering naar een

[7] Bron: Forecast 2035, verwachtingen in het verblijfstoerisme in Nederland, NBTC, 2025

woonbestemming wanneer een park meer perspectief heeft als woonwijk dan als vakantiepark. Hieronder wordt de gemeente ondersteund door het programma Vitale Vakantieparken (zie bijlage 1).

2.6 SWOT-analyse

Voor de toeristisch-recreatieve sector in gemeente Westerveld zijn de sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen op een rij gezet in onderstaande SWOT-analyse. Deze analyse dient daarmee als samenvatting van de huidige situatie rondom recreatie en toerisme in Westerveld.

3 Koers en strategie voor de toekomst

In dit hoofdstuk worden de ambities en doelen voor recreatie en toerisme in Westerveld de komende jaren toegelicht. Eerst wordt ingegaan op een aantal uitgangspunten die ten grondslag liggen aan deze koers en strategie, en wordt er een aantal voorwaarden benoemd voor het behalen van deze ambities en doelen.

3.1 Uitgangspunten

De volgende uitgangspunten dienen als fundament voor de visie recreatie en toerisme:

1. Recreatie en toerisme zijn niet alleen voor de bezoekers van buiten de gemeente, maar ook voor de eigen inwoners en ondernemers. Het is belangrijk dat ook de inwoners en ondernemers profiteren van de toeristisch-recreatieve sector. De visie recreatie en toerisme richt zich daarom naast de bezoekers, ook op eigen inwoners.
2. De kernwaarden van Drenthe en Westerveld dienen als basis voor verdere ontwikkeling de komende jaren. Het is belangrijk dat deze kwaliteiten behouden en versterkt worden en worden uitgedragen naar eigen inwoners en bezoekers. (Nieuwe) ontwikkelingen moeten passen bij het DNA van Drenthe en de schaal en het karakter van Westerveld.
3. Er wordt voortgebouwd op de bestaande resultaten. Er is de afgelopen jaren gewerkt aan belangrijke beleidsstukken en onderzoeken om richting te geven aan toekomstige ontwikkelingen. Voor de visie wordt dan ook gebruik gemaakt van de inzichten uit deze beleidsstukken en onderzoeken (o.a. Erfgoedvisie gemeente Westerveld, Perspectief op bestemming Drenthe 2030, Agenda recreatie en toerisme in Drenthe 2024-2028, Programma Vitale Vakantieparken Drenthe). Specifiek sluit de visie aan op de gebiedskompassen uit de Omgevingsvisie Westerveld. Ook wordt de koppeling gezocht met beleid vanuit andere beleidsvelden (zie hoofdstuk 4).
4. Duurzame recreatie en toerisme zijn een rode draad in de visie recreatie en toerisme. Op deze manier geeft de visie handvatten voor de juiste balans tussen economie, leefomgeving en samenleving en wordt gewerkt aan een toekomstbestendige en florerende sector.

3.2 Ambities

Voor gemeente Westerveld is de toeristisch-recreatieve sector de belangrijkste en meest vitale sector die bijdraagt aan de lokale economie. De gemeente wil dan ook de komende jaren volop inzetten op deze sector. Een krachtige en duurzame toeristisch-recreatieve sector is echter geen doel op zich, maar een belangrijk middel om bij te dragen aan de leefbaarheid en vitaliteit van gemeente Westerveld. Op deze manier is en blijft gemeente Westerveld een gemeente waar het fijn wonen, werken, verblijven én recreëren is.

De toeristisch-recreatieve sector moet bijdragen aan:

- Het behouden, versterken en benutten van de onderscheidende kracht van Westerveld en daarmee de positie van Westerveld als dé toonaangevende toeristische bestemming met de meeste overnachtingen in Drenthe te verwezenlijken;
- Een vitale verblijfsrecreatieve sector met hoogwaardig en kwalitatief goed aanbod, dat aansluit op de vraag vanuit de markt en duidelijke richtlijnen voor toekomstige ontwikkelingen, in samenwerking met het project Vitale vakantieparken Westerveld;
- Een aantrekkelijke gemeente met goede lokale voorzieningen en een prettig woonklimaat voor inwoners;
- Een (be)leefbare gemeente waar inwoners dicht bij huis kunnen recreëren en het landschappelijke en culturele erfgoed weten te vinden en blijvend kunnen beleven;
- Het beter benutten, behouden, versterken en verbinden van het huidige dagrecreatieve en verblijfsrecreatieve aanbod in de gemeente en dit goed zichtbaar maken;
- Een gemeente die jaarrond aantrekkelijk is voor inwoners en bezoekers met ook in de winterperiode voldoende dagrecreatief-aanbod voor ieder weertype;

- De zichtbaarheid van de vier Westerveldse hoofdkernen, ondernemers en activiteiten via de Gebiedspromotie Zuidwest Drenthe;
- Een stabiele werkgelegenheid door meer jaarrond overnachtingen;
- Een juiste balans tussen natuur en recreatie, waarbij recreatief (mede-) gebruik mogelijk blijf en optimaal wordt benut;
- Het uitdragen van de UNESCO Werelderfgoed status en het verhaal achter de Koloniën van Weldadigheid meer bekendheid geven, en hierbij de verbinding met de omgeving (o.a. Steenwijkerland, Weststellingwerf, Appelscha, Veenhuizen en Ommerschans) nog meer benutten;
- Het benutten van de potentie van de zakelijke markt.

3.3 Voorwaarden voor het behalen van de ambities

Voor het behalen van de ambities gelden een aantal belangrijke voorwaarden:

1. De huidige inspanningen rondom marketing en promotie worden voortgezet en versterkt. Het gaat hier over de samenwerking met Marketing Drenthe, de inzet van Stichting Gebiedspromotie Zuidwest Drenthe en de Marketing van de Koloniën van Weldadigheid. De gemeente zet de inspanningen op het gebied van marketing en promotie voort en zorgt voor beschikbaarheid van voldoende capaciteit en budget om de onderscheidende kracht van Westerveld en Drenthe professioneel te promoten. Door slimme samenwerking versterken deze organisaties elkaar en dragen ze bij aan een sterke toeristisch-recreatieve sector, waarbij Gebiedspromotie Zuidwest Drenthe als verbinder en aanjager fungeert.

2. Inzetten op samenwerking en communicatie. Enerzijds gaat het over het voortzetten van de hierboven genoemde samenwerkingen rondom marketing, en anderzijds over het voortzetten en het versterken van de samenwerking:
    a. tussen ondernemers onderling, via Ondernemend Westerveld
    b. met andere Drentse gemeenten, via het AORTA overleg
    c. met Regio Zwolle en Programma Vitale Vakantieparken Drenthe
    d. met andere belangrijke stakeholders, waaronder Toeristisch Platform Westerveld, de terreinbeherende organisaties, Recreatieschap Drenthe, Koloniën van Weldadigheid, Stichting Weldadig Oord en de twee Nationale Parken met de daaraan gekoppelde werkgroepen ‘Communicatie en Educatie’ en ‘Duurzaam Toerisme’

    Het intensiveren van samenwerking en heldere communicatie vormen de basis voor het behalen van de ambities en doelen. Daarnaast richt de gemeente zich specifiek op het versterken van de samenwerking met en tussen ondernemers, om het ondernemersklimaat te verbeteren, het aanbod breder onder de aandacht te brengen, en productontwikkeling en innovatie te stimuleren. Hetzelfde geldt voor structurele overleggen met terreinbeherende organisaties, om met elkaar in gesprek te blijven over het recreatief (mede)gebruik van de natuurgebieden. Tot slot is regionale samenwerking belangrijk. Een toerist ziet namelijk geen gemeentegrens. Belangrijk is dat de kracht van de regio wordt benut om bezoekers meerdaags een aangenaam verblijf te bieden. Op deze manier wordt er gezorgd voor een ‘grenzeloze’ beleving. Van cruciaal belang hiervoor is voldoende capaciteit vanuit de gemeente.

    Om bewustwording bij eigen inwoners te creëren over de waarde van recreatie en toerisme is tijdige communicatie over ontwikkelingen belangrijk. Door middel van transparante en toegankelijke informatie kunnen inwoners beter begrijpen hoe toerisme bijdraagt aan onder meer (het behoud van) voorzieningen, een divers aanbod aan activiteiten en de leefbaarheid van de eigen omgeving. De gemeente zet in op het actief betrekken en informeren van inwoners, bijvoorbeeld door middel van nieuwsbrieven, sociale media, informatieborden, of bijeenkomsten waar inwoners kunnen meedenken over wat er speelt. Zo wordt het belang van recreatie en toerisme niet alleen zichtbaar, maar ook voelbaar voor iedereen in de gemeente.

3. Het belang van duurzaamheid en inclusie. Duurzaamheid is een belangrijke pijler voor de toeristisch-recreatieve sector, met nadruk op inclusiviteit en toegankelijkheid. Voor mensen met een (fysieke) beperking is deelname aan activiteiten tijdens hun vrije tijd van groot belang, zowel vanuit maatschappelijk als economisch oogpunt. Dit betreft zowel digitale als fysieke toegankelijkheid. Door hier voldoende aandacht aan te geven wordt gewerkt aan een bewuste bestemming: duurzaam toerisme ondersteunt het behoud van de omgeving voor de lange termijn, en inclusiviteit en toegankelijkheid zorgen ervoor dat toerisme een verrijkende ervaring biedt voor iedereen.

4. Duidelijke keuzes maken. Het is belangrijk om als gemeente duidelijke keuze te maken voor een toekomstbestendige vrijetijdssector. Daarom wordt in deze visie duidelijk aangegeven welke rol de gemeente op zich neemt en waar de komende jaren op wordt in gezet. Voor de visie geldt dat de gemeente niet alleen moet faciliteren in de uitvoering, maar ook inhoudelijk en (waar mogelijk) financieel betrokken blijft, monitoring uitvoert en op basis van resultaten en data bijstuurt.

5. Voldoende capaciteit en middelen. Om te kunnen blijven inzetten op de toeristisch-recreatieve sector en te werken aan Westerveld als dé Drentse toeristische gemeente zijn voldoende capaciteit en middelen cruciaal. Zonder de juiste structurele, en waar nodig incidentele, investeringen in zowel personeel als budget is het moeilijk om de benoemde ambities en doelen te behalen. Capaciteit en middelen zijn nodig om te werken aan een toekomst bestendige sector waar ruimte is voor vernieuwing, en een jaarrond aantrekkelijk Westerveld.

Bovenstaande uitgangspunten, ambities en voorwaarden leiden tot doelen voor drie thema's:
(1) verblijfsrecreatie, (2) dagrecreatie en (3) natuur en landschap. Deze doelen worden in de volgende paragraaf verder toegelicht.

Figuur 7 Wandelen in de natuur van Westerveld (bron: Beeldbank Marketing Drenthe)

3.4 Doelen

3.4.1 Versterken en optimaliseren van het verblijfsrecreatieve aanbod

Een aantrekkelijk en onderscheidend verblijfsaanbod is essentieel voor de economische waarde en de verblijfsduur van bezoekers. Westerveld kent een omvangrijk verblijfsaanbod, maar doordat het aanbod vooral uit vakantieparken en campings bestaat, is het huidige aanbod te veel seizoensgebonden. Daarnaast ligt er een opgave wat betreft het opwaarderen van de kwaliteit en toekomstbestendigheid van het bestaande aanbod. Om meer bezoekers aan te trekken, bezoekers langer te laten verblijven en de positie van Westerveld als hét vrijetijdslandschap binnen Drenthe te versterken, is een divers en kwalitatief hoogstaand verblijfsaanbod nodig.

Verblijfsrecreatie

Gemeente Westerveld wil uitgroeien tot dé mooiste en meest onderscheidende toeristische bestemming van Drenthe met de meeste overnachtingen in de provincie, en een jaarronde hoge bezetting met kwalitatief hoogwaardig en divers verblijfsaanbod. Dit wil de gemeente bereiken door de komende jaren in te zetten op het verbeteren en optimaliseren van het verblijfsrecreatieve aanbod via onderstaande doelen.

1. Inzetten op kwaliteitsverbetering en verduurzaming van het bestaande verblijfsaanbod, met een voorkeur voor kwaliteitsverbetering op bestaande locaties.
2. Differentiatie van het verblijfsaanbod door het ontwikkelen van onderscheidend nieuw aanbod dat aansluit bij de behoeften van inzichtzoekers, rustzoekers en verbindingszoekers.
3. Ontwikkelen van (meer) jaarrond aanbod door het stimuleren van meer jaarrond aanbod om de aantrekkelijkheid ook in de schouderseizoenen te vergroten en bij te dragen aan economische stabiliteit van ondernemers, werkgelegenheid en personeelsbehoud.
4. Inzetten op de zakelijke markt door initiatieven te stimuleren en ondersteunen die de zakelijke markt bedienen.
5. Opstellen van duidelijke kaders en regels voor toekomstige ontwikkelingen.

1. Kwaliteitsverbetering en verduurzaming bestaand aanbod

De gemeente blijft inzetten op het verbeteren en verduurzamen van het bestaande verblijfsaanbod, waarbij de voorkeur uitgaat naar kwaliteitserbetering op bestaande locaties. Dit betekent dat het bestaande aanbod wordt geoptimaliseerd en vernieuwd, met aandacht voor duurzaamheid, inclusiviteit en toegankelijkheid. Waar inbreiding niet voldoende is om de gewenste kwaliteitsslag te maken, wordt in overleg met betrokkenen gekeken of uitbreiding mogelijk is. Hierbij wordt rekening gehouden met de specifieke situatie van de locatie en de omgeving. Door ondernemers de ruimte te bieden voor vernieuwing en te ondersteunen bij de kwaliteitsslag wordt ingezet op toekomstbestendig en hoogwaardig aanbod, waarmee de concurrentiepositie van Westerveld in de regio wordt versterkt. De gemeente heeft hierbij specifiek aandacht voor de (kleinschalige) familiebedrijven en bungalowparken en jaagt vernieuwing aan. Hier wordt onder meer aan gewerkt door de voortzetting van het programma Vitale Vakantieparken Drenthe. Ook na afloop van het programma blijft de gemeente zich samen met ondernemers inzetten voor de kwaliteit en duurzaamheid van het verblijfsaanbod. De gemeente ziet florerend verblijfsaanbod namelijk als een kwaliteitsversterker, omdat het ook een positieve bijdrage levert aan de leefbaarheid.

2. Differentiatie van het aanbod

Om bij te dragen aan een divers en kwalitatief hoogwaardig verblijfsaanbod wordt er ruimte geboden aan nieuwe ontwikkelingen (uitbreidingen, transformaties en nieuwvestiging). De gemeente biedt ruimte aan ondernemers om te experimenteren en innovatie aan te jagen. Nieuwe ontwikkelingen moeten aanvullend en onderscheidend zijn ten opzichte van het bestaande aanbod en passen bij de doelgroepen inzichtzoekers, rustzoekers en verbindingszoekers. Ontwikkelingen moeten inpasbaar zijn in het landschap en de kernwaarden van de gemeente en de regio te versterken. Hierbij wordt ook aandacht besteed aan inclusieve en toegankelijke accommodaties. Dit gebeurt onder andere door het aanbod voor de mindervalide doelgroep beter vindbaar en zichtbaar te maken. Zo wordt het aanbod versterkt en worden kansrijke doelgroepen verleid naar de regio te komen en langer in de gemeente te blijven.

3. Ontwikkeling van jaarrond aanbod

De gemeente zet in samenwerking met ondernemers in op het ontwikkelen van meer jaarrond verblijfsaanbod. Dit kan door bestaand aanbod te vernieuwen of door nieuw aanbod te ontwikkelen. Op deze manier wordt er een stevige basis gecreëerd, wat de economische stabiliteit van de sector bevordert en bijdraagt aan werkgelegenheid en personeelsbehoud. Specifiek wordt ingezet op het uitbreiden van de hotelcapaciteit, met name in de omgeving van Frederiksoord. Dit vergroot de aantrekkelijkheid van Westerveld als bestemming voor (zakelijke) bezoekers. Door voldoende afwisselend aanbod in de schouderseizoenen te bieden wordt de aantrekkelijkheid van Westerveld als bestemming het hele jaar door vergroot.

Figuur 8 Overnachten in een tiny house op Camping Diever (bron: Camping Diever)

4. Inzetten op de zakelijke markt

Voor de zakelijke markt liggen er verschillende kansen in gemeente Westerveld, zoals in Dwingeloo (radiotelescoop en sterrenwacht), Diever (hét Shakespeare-dorp van Nederland) en Frederiksoord als onderdeel van de Koloniën van Weldadigheid waar ruimte is voor innoveren en pionieren. Voor de zakelijke markt zijn kwaliteit (aanbod en gastheerschap), comfort (voorzieningen en verblijf) en gerichte marketing en promotie (vindbaar en boekbaar) noodzakelijk. Juist deze groep vraagt naar luxe(re) accommodaties en plekken waar zij het overnachten kunnen combineren met vergaderen, activiteiten en horeca aanbod. Gemeente Westerveld ondersteunt initiatieven gericht op de zakelijke markt.

5. Opstellen van duidelijke kaders en regels

Voor het beoordelen van toekomstige ontwikkelingen (in-/uitbreiding, herbestemming, transformatie of nieuwvestiging) is beleid met duidelijke richtlijnen noodzakelijk. Dit maakt inzichtelijk welke ontwikkelingen binnen de gemeente wel of niet wenselijk zijn. In het kader hieronder worden inhoudelijke en procesmatige

uitgangspunten beschreven (zie ook bijlage 1). De gemeente neemt deze uitgangspunten als basis voor het nog te op te stellen ontwikkelkader verblijfsrecreatie.

Om het beleid effectief te houden en in te spelen op veranderende omstandigheden, zet de gemeente daarnaast in op het systematisch verzamelen en analyseren van data, zoals bezoekersaantallen, verblijfsduur en bestedingspatronen. Samenwerking met partners, zoals Marketing Drenthe, is hierbij belangrijk. Door monitoring kunnen onderbouwde keuzes worden gemaakt en kan de impact van inspanningen worden geëvalueerd.

Adviezen voor uitgangspunten ontwikkelkader verblijfsrecreatie
In dit kader worden verschillende uitgangspunten beschreven waar nieuwe ontwikkelingen, herontwikkelingen en in-/uitbreidingen van het toeristisch-recreatief verblijfsaanbod aan moeten voldoen en/of aan kunnen bijdragen.

Algemene uitgangspunten bij het beoordelen van initiatieven:
- Aansluiten bij geldende wet- en regelgeving en bestaand beleid;
- Versterken van de kernwaarden, uitgaan van de vraag vanuit de markt en rekening houden regionale positionering;
- Creëren van een aantrekkelijk, compleet toeristisch product;
- Bijdragen aan seizoensverlenging/-verbreding;
- Aansluiten bij wens voor meer centrale voorzieningen (ook i.v.m. meer jaarrond aanbod), bijvoorbeeld clusteren van verblijfsaanbod (i.p.v. verspreiden, losse eenheden);
- Behouden van de ruimtelijke kwaliteit: goede inpassing in het landschap en de natuur;
- Toekomstbestendigheid:
    - duurzame, natuurinclusieve en innovatieve concepten;
    - onderscheidend en divers verblijfsrecreatief aanbod;
    - inclusiviteit en toegankelijkheid.
- Inzetten op koppelkansen en slimme verbindingen (bijv. inspelen op trends, koppelen aan dagrecreatie, ondersteunen doelen andere beleidsvelden zoals cultuur, sport, erfgoed, etc.);
- Bijdrage aan de Brede Welvaart in de gemeente;
- Meerjarig plan van aanpak en onderbouwing bedrijfsmatige exploitatie;
- Behouden van de recreatiefunctie zoals bedoeld (ook bij overname van het bedrijf);
- Voorkomen van permanente bewoning op verblijfsrecreatieve vestigingen;
- Focus op kwalitatieve verbetering van bestaand aanbod boven uitbreiding of nieuwvestiging;
- Bewaken van de balans tussen de agrarische sector en de toeristisch-recreatieve sector (zie paragraaf 3.4.3).

Proces gerelateerde uitgangspunten:
- Opstellen van een ontwikkelkader verblijfsrecreatie vallend onder de Omgevingsvisie met daarin duidelijk en gericht beleid rondom ontwikkelingen in de sector;
- Implementeren van een systeem voor dataverzameling en monitoring om besluitvorming en evaluaties te onderbouwen, trends te identificeren en de effectiviteit van beleid te meten;
- Integrale werkwijze binnen gemeente;
- Stimuleren van samenwerking tussen overheid en ondernemers;
- Ruimte laten voor goede initiatieven en creatief en wendbaar ondernemerschap;
- Vereenvoudigen en verduidelijken van procedures voor ondernemers;
- Stimuleren van goed ondernemerschap van ondernemers, met een duidelijke visie en een overtuigende focus op langjarige bedrijfsmatige exploitatie.

Samenleving in beweging

De verblijfsrecreatieve sector in Westerveld staat niet los van bredere maatschappelijke ontwikkelingen. Landelijke uitdagingen zoals de energietransitie, de opvang van asielzoekers en vluchtelingen, en de toegenomen permanente bewoning op vakantieparken hebben ook weerslag op onze gemeente. Het is belangrijk dat deze ontwikkelingen integraal benaderd worden en de impact ervan, ook op de toeristisch-recreatieve sector, zorgvuldig wordt afgewogen. Dit betekent dat de gemeente:

- Ruimte biedt voor de opvang van vluchtelingen, maar bij voorkeur niet in vitale vakantieparken, hotels of groepsaccommodaties. Er wordt breder gekeken naar geschikte locaties en er wordt niet per definitie uitgegaan van opvang in verblijfsrecreatieve vestigingen. Tegelijkertijd wordt erkend dat de opvang van vluchtelingen in verblijfsaccommodaties noodzakelijk kan zijn en zelfs kan bijdragen aan het behoud van accommodaties voor de toekomst.
- Blijft inzetten op het terugdringen van permanente bewoning, gekoppeld aan het gemeentelijke handhavingsbeleid en het programma Vitale Vakantieparken.
- Anticipeert op de energietransitie door het verzwaren van het energienet, het stimuleren van laadinfrastructuur voor elektrische voertuigen en het verduurzamen van vakantiewoningen.

De gemeente streeft naar een integrale afweging bij alle ontwikkelingen en beslissingen, waarbij de economische, sociale en ruimtelijke effecten in ogenschouw worden genomen.

Figuur 9 Kamperen in Westerveld (bron: JetCamp)

3.4.2 Versterken en optimaliseren van de dagrecreatieve sector

Gemeente Westerveld kent een verscheidenheid aan dagrecreatief aanbod voor haar inwoners en bezoekers. Het blijkt echter dat dit aanbod nog niet altijd bekend is bij inwoners en bezoekers, en dat het ontbreekt aan 'Westerveldse trots' onder inwoners. Ook trekt het aanbod veelal bezoekers in het zomerseizoen, wat ruimte biedt voor nieuwe ontwikkelingen die bijdragen aan een jaarrond toeristisch aantrekkelijke gemeente.

Dagrecreatie

Om de kansen voor de dagrecreatieve sector te verzilveren en te werken aan een jaarrond toeristisch-recreatief product zet gemeente Westerveld de komende jaren in op onderstaande doelen.

1. Beter benutten van het bestaande aanbod, door gezamenlijk met ondernemers en Gebiedspromotie Zuidwest Drenthe het aanbod te verbinden, en in te zetten op het versterken van de samenwerking tussen ondernemers.
2. Ontwikkelen van aanbod voor jongeren, inzichtzoekers, rustzoekers en verbindingszoekers passend bij het DNA van Westerveld, om het aanbod te diversifiëren en beter af te stemmen op de behoeften van inwoners en bezoekers.
3. Ontwikkelen van 'slecht weer' thematisch aanbod, om in te zetten op seizoensverlenging en een aantrekkelijk jaarrond aanbod. Bijvoorbeeld rondom de thema's 'IJs en oorlog' en 'Beleef de ruimte'. Er wordt ingezet op diversiteit en kwaliteit boven kwantiteit.
4. Het behouden van huidige activiteiten en evenementen, en stimuleren van nieuwe activiteiten en evenementen in het schouderseizoen, die de sterke kanten van Westerveld onderstrepen. Bijvoorbeeld rondom de culturele sector.
5. Ruimte geven aan ontwikkelingen gericht op de zakelijke markt, door initiatieven te stimuleren en te ondersteunen die de zakelijke markt bedienen.

1. Beter benutten van bestaand aanbod

Het is van belang voldoende, passend en kwalitatief hoogwaardig dagrecreatief aanbod te hebben voor eigen inwoners en bezoekers om bij te dragen aan Westerveld als dé mooiste en meest onderscheidende bestemming van Drenthe. Daarom zet de gemeente in op het behouden, versterken en beter benutten van het bestaande aanbod, door in samenwerking met Gebiedspromotie Zuidwest Drenthe het aanbod bekend(er) te maken onder inwoners en bezoekers. Daarnaast werkt de gemeente samen met ondernemers aan het verbinden van het aanbod, door het ontwikkelen van arrangementen waarmee aanbod aan elkaar gekoppeld wordt.

Specifiek zet de gemeente in op het verbinden van het bestaande culturele en historische aanbod (denk aan ambachten, workshops, musea en tentoonstellingen, en de UNESCO Werelderfgoed status van de Koloniën van Weldadigheid) en het beter onder de aandacht brengen van bestaande themaroutes. Door gerichte inspanningen kunnen zowel de gemeente als lokale ondernemers profiteren van een grotere zichtbaarheid van deze routes. Hier ligt ook een belangrijke rol voor de marketing. De gemeente wil de professionele en duurzame marketingaanpak continueren. Hierin is een belangrijke rol weggelegd voor Gebiedspromotie Zuidwest Drenthe als verbinder en aanjager.

2. Aanbod voor specifieke doelgroepen

In aanvulling op de inspanningen rondom het bestaande aanbod, stimuleert de gemeente de ontwikkeling van nieuwe dagrecreatieve mogelijkheden die inspelen op de schouderseizoenen en die passen bij het DNA van Westerveld. De focus ligt daarbij op aanbod voor de inzichtzoekers, rustzoekers en verbindingszoekers én de jongere doelgroep. Denk bijvoorbeeld aan een kleinschalig filmhuis, gamecentrum of bowlingbaan. Specifiek voor jongeren wordt gedacht aan een plek om samen te komen met vrienden, een plek om (buiten) te kunnen sporten of een uitgaansgelegenheid. Hiermee zet de gemeente in op het behouden van de jongere doelgroep in de gemeente.

3. Ontwikkelen van 'slecht weer' thematisch aanbod

De gemeente zet in op het ontwikkelen van ten minste twee thematische dagrecreatieve voorzieningen. Denk aan een 'ijs en oorlog' museum in Havelte, activiteiten rondom boerenbeleving en/of aanbod gericht op de stilte en donkerte, zoals een verdere ontwikkeling van het Planedome in Dwingeloo. Daarnaast is er een groeiende vraag naar dagrecreatief aanbod dat inspeelt op de behoefte aan natuurbeleving, culturele ervaringen en ontspanning (bijv. een yoga workshop in de natuur). Hier liggen kansen die de gemeente benut, om in te zetten op een jaarrond aantrekkelijk aanbod en seizoensverlenging. Waarmee de opgave rondom personeelstekorten kan worden aangepakt. Ook ziet de gemeente ruimte voor ontwikkeling van nieuwe horeca, in aanvulling op het bestaande horeca aanbod.

4. Behouden van huidige evenementen en stimuleren van nieuwe evenementen

Gemeente Westerveld vindt evenementen een belangrijk onderdeel van de toeristisch-recreatieve sector, en zet daarom in op het behouden van bestaande evenementen, en het stimuleren van nieuwe evenementen. Dit doet de gemeente in overleg met terreinbeherende organisaties, organisatoren en interne afdelingen bij de gemeente. Voor evenementen die niet langer plaats kunnen vinden in de natuur wordt gezocht naar alternatieven in de omgeving. Nieuwe evenementen moeten aansluiten bij het DNA van Westerveld, een aanvulling zijn op de al bestaande evenementen en bijdragen aan spreiding in tijd (het laagseizoen) en ruimte. Denk bijvoorbeeld aan een (meerdaags) festival, dorpsfeesten, een streekproductenmarkt, wintermarkt, filmweek, bezinningsweek of creatieve workshops in de schouderseizoenen. Op deze manier dragen nieuwe evenementen bij aan het creëren van jaarrond aantrekkelijk aanbod. De gemeente geeft met het nieuwe evenementenbeleid ruimt aan nieuwe initiatieven en het vereenvoudigen van vergunningaanvragen.

5. Ontwikkelingen voor de zakelijke markt

De gemeente zet in op ontwikkeling van aanbod rondom de zakelijke markt, door ruimte te bieden aan initiatieven die deze markt bedienen. Denk bijvoorbeeld aan groepsactiviteiten doordeweeks die zich richten op team-building. Dit sluit aan bij de ambities voor groei van het aantal overnachtingen en het ontwikkelen van verblijfsrecreatieve mogelijkheden voor de zakelijke markt.

Figuur 10 Tourist Info Point Diever en Tourist Info Point Holtingerveld (bron: Marketing Drenthe)

3.4.3 Verzilveren van kansen en inzetten op een juiste balans tussen natuur en recreatie

De gemeente Westerveld kenmerkt zich door unieke natuur in de aanwezigheid van het Nationaal Park Drents-Friese Wold, het Nationaal Park Dwingelderveld, het Holtingerveld, de Maatschappij van Weldadigheid en het (agrarische en cultuurhistorische) buitengebied. De toegankelijkheid hiervan staat echter onder druk. Daarom zet de gemeente in op het behouden en versterken van deze waardevolle natuur en het unieke landschap, om bij te dragen aan toegankelijkheid voor inwoners en bezoekers.

Natuur en landschap

Gemeente Westerveld wil zich profileren als 'het Nationale Park van Nederland' en zet daarom de komende jaren in op een toegankelijke natuur voor recreatie en toerisme via onderstaande doelen.

1. Het behouden van de toegankelijkheid en versterken van de kwaliteit van de natuurgebieden en het landschap, door in te zetten op structureel overleg en kennisuitwisseling met terreinbeherende organisaties.
2. Inzetten op duidelijke communicatie en bewustwording, om bij te dragen aan een juiste balans tussen de natuur en recreatief (mede)gebruik.
3. Ontwikkeling van (nieuw) aanbod in het buitengebied gericht op agrotoerisme, om de kansen die hier liggen te benutten.

1. Behouden toegankelijkheid en versterken kwaliteit natuurgebieden en buitengebied

De gemeente neemt 'toegankelijke natuur' als uitgangspunt, zodat inwoners en bezoekers van Westerveld hiervan kunnen blijven genieten. Daarom verbetert de gemeente de afstemming met terreinbeherende organisaties door structureel overleg te realiseren en kennis uit te wisselen. Dit om in afstemming met elkaar te bepalen wat er wel mogelijk is en wat er wél kan, in plaats van hetgeen niet kan als uitgangspunt te nemen.

Een middel dat wordt ingezet voor toegankelijk houden van de natuur voor recreatie is zonering. Hiermee wordt het recreatief gebruik in de juiste banen geleid in het veranderende landschap. Omdat de gemeente onttrekking van ruimte voor recreatie niet wenselijk vindt, overlegt de gemeente hierover met terreinbeherende organisaties. Uitgangspunt is dat de natuur toegankelijk blijft voor recreatie en toerisme. Alleen op die manier kan Westerveld het Nationale Park van Nederland zijn. Op plekken waar natuur (tijdelijk) niet meer toegankelijk is voor inwoners en bezoekers worden in overleg met de terreinbeherende organisaties alternatieven geboden en bekend gemaakt.

Onderdeel hiervan is ook het in stand houden van de bestaande routenetwerken, het maken van strategische keuzes rondom routes, het bieden van voldoende voorzieningen langs de routes en het inzetten op het creëren van nieuwe natuur aan de randen. Daarom zet gemeente Westerveld in op het behouden en versterken van de routenetwerken, ook voor mountainbikers en ruiters en het ontwikkelen van aanvullende voorzieningen in het buitengebied, gekoppeld aan routes. Denk bijvoorbeeld aan rustpunten met sanitaire voorzieningen en oplaadpunten voor elektrische fietsen.

2. Inzetten op duidelijke communicatie en bewustwording

Er ligt een belangrijke rol in de communicatie naar en de bewustwording van de gebruikers van de natuur. Daarom versterkt de gemeente de communicatie, door in overleg met de terreinbeherende organisaties via verschillende kanalen over (tijdelijke) maatregelen, ingrepen en alternatieven die geboden worden in de natuurgebieden te communiceren. Voorwaarde hiervoor is voldoende capaciteit vanuit de gemeente.

De bewustwording wordt versterkt door ruimte te bieden aan activiteiten rondom natuurbeleving en natuureducatie. Denk bijvoorbeeld aan een mini-cursus boswachter, een natuurspeurtocht of het aanbieden van rondleidingen in de natuur en het verstrekken van informatie via bezoekerscentra. Op deze manier zet de gemeente in op toegankelijke natuur voor bezoekers en eigen inwoners.

3. Ontwikkeling van (nieuw) aanbod gericht op agrotoerisme

De transities in het landelijk gebied zorgen voor opgaven voor de agrarische sector en vragen om ruimtelijke keuzes. Tegelijkertijd biedt dit kansen voor de toeristische sector. Om deze kansen te benutten zet de gemeente in op plattelandstoerisme (agro-toerisme) om de verbinding tussen toerisme en agrarische ondernemingen te versterken en in te zetten op slimme combinaties van sectoren. Agro-toeristisch aanbod draagt bij variatie in het toeristisch-recreatief product van Westerveld, het spreiden van bezoekers, het ondersteunen van de agrarische sector bij de voorliggende opgaven en een nieuw economisch perspectief voor de agrarische sector.

Dit doet de gemeente door initiatieven die bijdragen aan het ervaren van het boerenleven te stimuleren en te ondersteunen. Agrariërs worden aangemoedigd om nevenactiviteiten te ontwikkelen, zoals educatieve activiteiten rondom de het bedrijf zodat men écht kan beleven hoe het eraan toe gaat binnen de agrarische sector. Andere voorbeelden zijn kleinschalige horeca, het openstellen van boerenland voor ommetjes, het ontwikkelen van verblijfsrecreatieve mogelijkheden op het agrarisch bedrijf of sociale voedseltuinen (zoals Kiemhuistuin op de grens van Frederiksoord en Wilhelminaoord). Zoals opgenomen in de Drentse Landbouwkoers dragen dergelijke initiatieven bij aan agrarisch natuurbeheer en verkoop van eigen producten. Dit zorgt op zijn beurt weer voor het spreiden van inkomstenbronnen en het toevoegen van beleving in het agrarische buitengebied in de vorm van ‘beleefbare landbouw’.

Op deze manier kan de toeristische sector een aanjager zijn voor het in stand houden van de agrarische sector, natuurontwikkeling op (voormalige) agrarische grond, al dan niet in combinatie met recreatief medegebruik. Dit ‘teruggeven aan de natuur’ biedt mogelijkheden voor natuurontwikkeling en nieuwe vormen van recreatie.

Figuur 11 Boeren Fietstocht en Streekproducten in Westerveld (bron: Boerentrots Westerveld)

4 Koppeling met andere beleidsvelden

Recreatie en toerisme staan niet op zichzelf en raken aan vele andere beleidsvelden. Het is daarom belangrijk dat er integraal samen wordt gewerkt met andere beleidsvelden, want alleen als we samenwerken kunnen we de ambities uit deze visie waarmaken. Hieronder wordt een kort overzicht gegeven van de belangrijkste aanknopingspunten en cross-overs met andere beleidsvelden.

4.1 Economie

Recreatie en toerisme zijn een zeer belangrijk onderdeel van de economie van Westerveld (zie ook paragraaf 2.2). Deze sector is verbonden met alles in de gemeente, en laat zien dat ook ondernemers die niet actief zijn in de toeristisch-recreatieve sector hiervan kunnen profiteren omdat het zorgt voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat en inkomsten. Denk bijvoorbeeld aan dienstverlenende bedrijven, toeleveringsbedrijven en detailhandel. Gemeente Westerveld zet daarom in de breedste zin van het woord in op het versterken van de economie. Idealiter ziet gemeente Westerveld dan ook een florerende toeristisch-recreatieve sector met een uitgebalanceerde hoeveelheid recreatiebedrijven van goede kwaliteit, met jaarrond voldoende aanbod in dagrecreatie en een gevarieerd aanbod in overnachtingsmogelijkheden. Deze recreatiebedrijven moeten goed bereikbaar zijn voor gasten en werknemers.

Beleid
Gemeente Westerveld heeft op dit moment geen geldend economisch beleid, maar stelt naar verwachting in 2025 nieuw beleid op voor de economie.

4.2 Kunst, cultuur en erfgoed

Kunst, cultuur en erfgoed dragen bij aan de beleving van het landschap en vormen een belangrijk onderdeel van het toeristisch-recreatief product van een bestemming. Ze zijn niet alleen aantrekkelijk voor bezoekers, maar ook voor inwoners, die fungeren als ambassadeurs voor het aantrekken van een breder publiek. Westerveld heeft diverse culturele instellingen die groeiende bezoekersaantallen vertonen. Om deze groei voort te zetten moet het aanbod goed vindbaar (zowel online als fysiek) zijn voor inwoners en bezoekers. Dit culturele aanbod biedt verschillende kansen voor seizoensverlenging en activiteiten in het laagseizoen. Het is daarom van belang dat toerisme en cultuur elkaar versterken, specifiek wanneer het gaat om musea en evenementen. Zo werken de musea in Westerveld met een gezamenlijke toegangspas en is Museum De Proefkolonie een belangrijke trekker in Frederiksoord.

Figuur 12 Kolonieschool Frederiksoord (bron: Marketing Drenthe)

Naast kunst en cultuur vormt ook het culturele erfgoed een belangrijke basis voor recreatie en toerisme. Gemeente Westerveld streeft ernaar draagvlak te

creëren voor het behouden, beschermen en versterken van het cultureel erfgoed (zowel materieel als immaterieel). Bij toeristisch-recreatieve ontwikkelingen is het belangrijk om de waarde van erfgoed centraal te stellen en goede afstemming te zoeken met betrokken partijen.

Beleid
Gemeente Westerveld vindt cultuurparticipatie belangrijk, omdat het persoonlijke en cognitieve ontwikkeling stimuleert. Volgens de gemeente moet cultuur voor iedereen toegankelijk en laagdrempelig zijn. Daarom heeft de gemeente een Koers Cultuurparticipatie geschreven waarmee ingezet wordt op leren over cultuur, ontwikkelen van talent en meedoen in de samenleving. In aanvulling daarop heeft de gemeente in 2018 een Cultuurvisie opgesteld met vier pijlers: leren en leven, cultuurhistorie, beleven in Westerveld en ondernemen & verbinden. In 2022 volgde een Museumvisie, gericht op toegankelijke, inclusieve musea met unieke belevingen.

In 2021 stelde de gemeente een Erfgoedvisie op met als ambitie 'behoud door ontwikkeling'. Deze visie gaat over erfgoedparticipatie, aansluitend op het Verdrag van Faro. De gemeente wil samen met inwoners het bewustzijn van de waarde van erfgoed en monumenten vergroten. In 2022 stelde de gemeente een Kerkenvisie op, gericht op het in stand houden van de waardevolle religieuze gebouwen en het geven van een duurzaam toerkomstperspectief. Als laatste kent de gemeente het UNESCO Managementplan voor de Koloniën van Weldadigheid, gericht op het in stand houden van de uitzonderlijke universele waarde van het Werelderfgoed.

4.3 Duurzaamheid

Gemeente Westerveld streeft naar een groene en leefbare toekomst waarbij de CO^2 uitstoot verminderd wordt, en energie, warmte en kosten zoveel mogelijk worden bespaard. Dit vraagt om investeringen van zowel de gemeente als ondernemers. De toeristisch-recreatieve sector kan hierbij een belangrijke rol spelen door over te gaan van fossiele brandstoffen naar hernieuwbare energie, bijvoorbeeld door het afkoppelen van aardgas in vakantiewoningen in Westerveld. Daarnaast is het belangrijk om energie te besparen en het elektriciteitsnetwerk te versterken, ook in de natuurgebieden. Westerveld heeft een klimaatopgave door de gevoeligheid voor droogte, vooral in het bosgebied waar veel toeristisch-recreatieve ondernemers zijn gevestigd.

Beleid
Om bij te dragen aan deze doelstelling stelde gemeente Westerveld in 2020 de Duurzaamheidsnota op (naar verwachting wordt deze in 2025 geactualiseerd). De ambitie is om in 2030 een CO^2 reductie van 49% te realiseren ten opzichte van 1990, en in 2050 zelfs 95%. Daarbij heeft de gemeente een voorbeeldfunctie. Voor de eigen bedrijfsvoering streeft de gemeente naar een CO2-reductie van 75% in 2030. Dit wordt bereikt via zes duurzaamheidsthema's: energiebesparing, hernieuwbare energie, natuur, circulariteit, mobiliteit en klimaatadaptatie.

4.4 Evenementen

In Westerveld worden jaarlijks allerlei festiviteiten en activiteiten georganiseerd, en biedt ook nog ruimte voor nieuwe evenementen. Deze evenementen brengen gezelligheid en levendigheid en dragen daardoor in belangrijke mate bij aan de leefbaarheid van en de sociale cohesie binnen de verschillende (dorps)kernen in Westerveld. Evenementen hebben een waarde als toeristische trekpleister en zijn een middel om Westerveld op de kaart te zetten. De gemeente heeft echter wel te maken met een toenemend spanningsveld met bewoners die overlast ervaren van evenementen en ook verloopt de vergunningverlening voor evenementen soms moeizaam vanuit terreinbeherende organisaties. Het evenementenloket speelt een belangrijke rol bij het faciliteren en coördineren van evenementen.

Beleid
Gemeente Westerveld heeft in 2016 het Evenementenbeleid opgesteld om een duidelijke lijn te zetten over het aantal evenementen en de kwaliteit daarvan. Met behulp van dit beleid kunnen vergunning aanvragen getoetst worden, en onderbouwd geaccepteerd of afgewezen worden. Op dit moment werkt de gemeente aan een nieuw en geactualiseerd evenementenbeleid.

Figuur 13 Bloemencorso Frederiksoord (bron: Marketing Drenthe)

4.5 Landbouw en natuur

Gemeente Westerveld kent een verscheidenheid aan landschappen en een grotendeels agrarisch buitengebied. De gemeente zet zich in voor behoud van balans tussen de natuur en het omliggende landschap en zet zich tegelijkertijd in voor recreatieve mogelijkheden bij natuurinrichting/natuurherstel. De gemeente heeft echter ook te maken met uitdagingen rondom de agrarische sector, de aanwezigheid van de wolf, de beperking van de toegankelijkheid van de natuurgebieden en vernatting van bepaalde gebieden.

Beleid
Met verschillende programma's, waaronder het Programma Natuurlijk Platteland (PNP) en het Landschapsontwikkelingsplan (LOP), werkt gemeente Westerveld aan het behoud van natuur en landschap en wordt nagedacht over een kwaliteitsverbetering en het omvormen van een aantal gebieden naar natuur of agrarisch natuur, zoals in Vledderveen, rondom Aa. Dit draagt bij aan een betere beleving voor recreanten en toeristen en biedt kansen voor uitbreiding/verbetering van de recreatiemogelijkheden.

4.6 Leefbaarheid en dorpen

Toerisme en recreatie bevorderen levendigheid, gezondheid en welzijn voor inwoners. Vanuit leefbaarheid en dorpen wordt ingezet op het stimuleren van de gezonde, zelfredzame en participerende inwoner, en op saamhorigheid en samenwerking tussen dorpen onderling. Belangrijk is de juiste balans tussen toerisme en de leefomgeving van inwoners, met meer bewustwording over de voordelen van toerisme, zoals (winkel)voorzieningen en openbaar vervoer. Ook is er potentie in het verbeteren van de bereikbaarheid van kernen door seizoensverlenging.

Beleid
In 2023 stelde gemeente Westerveld een Maatschappelijke Visie Sociaal Domein op, gericht op ‘een gezonde, zelfredzame en participerende Westervelder’. Dit vereist samenwerking met inwoners en samenwerkingspartners. De gemeente gaat uit van eigen kracht van de inwoners en samenwerkingspartners. In aanvulling op de Maatschappelijke Visie wordt momenteel gewerkt aan een dorpenvisie.

4.7 Verkeer en vervoer

Verkeer en vervoer zijn onlosmakelijk verbonden met recreatie en toerisme. De bereikbaarheid van gemeente Westerveld is daarom belangrijk, zowel voor bezoekers als inwoners. De gemeente richt zich op het bereikbaar houden van de gemeente (met de auto, fiets en openbaar vervoer), verbeteren van de verkeersveiligheid, het faciliteren van het elektrisch rijden en faciliteren van de (deel)fiets (o.a. door het optimaliseren van de fietsnetwerken). Het fietstransferium in Frederiksoord (met deelfietsen) is hier een mooi voorbeeld van.

Beleid
De fiets is op alle vlakken het speerpunt en daarom heeft de gemeente in 2024 de Fietsnota opgesteld in aanvulling op de in 2020 vastgestelde Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan. Fietsen is van groot belang voor recreatie en toerisme, waarvoor afstemming gewenst is. Aandachtspunten hierbij zijn het (blijven) hebben van voldoende ruimte voor fietspaden, vooral in natuurgebieden en verkeersveiligheid. Daarnaast is in 2022 de Laadvisie Westerveld ingesteld om de transitie naar elektrische mobiliteit en laadinfrastructuur te faciliteren.

Figuur 14 Fietsen in het Dwingelderveld (bron: Marketing Drenthe)

Bijlage 1 Samenvatting aanvullende analyse verblijfsrecreatie

Verdieping analyse verblijfsrecreatie gemeente Westerveld

De verdiepende analyse op het verblijfsrecreatief aanbod in de gemeente Westerveld biedt een basis voor een toekomstbestendig ontwikkelingsprogramma met toetsingskader. De kernelementen van de analyse zijn opgenomen in de recreatieve toeristische visie van de gemeente Westerveld[8] waaraan een uitvoeringsprogramma is gekoppeld.

De vrijetijdssector is een belangrijke economische pijler voor de gemeente Westerveld[9] die bijdraagt aan de voorzieningen en Brede Welvaart van de inwoners. Naast het dagrecreatieve aanbod (natuurgebieden, erfgoed, horeca, attracties, cultuuraanbod), diverse evenementen en de uitgebreide recreatieve infrastructuur is er een groot areaal aan verblijfsrecreatief aanbod zoals kampeerterreinen, hotels, bed&breakfasts, solitaire vakantiewoningen en vakantieparken.

Huidige situatie

Uit onderzoek in 2017[10] bleek dat de helft van de vakantieparken in de gemeente Westerveld niet vitaal was en twee derde geen toekomstperspectief had. Dit lag iets onder het provinciale gemiddelde van Drenthe. Recente inzichten laten zien dat er in de afgelopen jaren vooruitgang is geboekt. Momenteel is iets meer dan de helft van de parken in Westerveld vitaal. Dit is een mooie verbetering ten opzichte van 2017, maar dit ligt nog steeds onder het provinciale gemiddelde van twee derde. In dit kader werkt gemeente Westerveld op provinciaal niveau samen met diverse partners aan het vitaliseringsprogramma Vitale Vakantieparken Drenthe. Dit programma, dat is opgebouwd uit drie sporen, richt zich op 'Drentse uitblinkers', revitaliseren en transformatie. Voor Westerveld zijn deze sporen nader uitgewerkt in een specifiek plan van aanpak[11]. Voor de uitvoering heeft de gemeente inzet en middelen georganiseerd.

- Drentse uitblinkers: dit spoor richt zich op het ondersteunen van parken met potentie om te excelleren. Het Recreatie Expert Team biedt hierbij multidisciplinair advies en coaching aan ondernemers.
- Revitaliseren: onder dit spoor valt het aanpakken van problematiek zoals permanente bewoning. Gemeente Westerveld heeft hiervoor het uitvoeringsplan Handhaven[12] opgesteld. Daarnaast omvat dit spoor ook de preventie en aanpak van criminaliteit en sociaal-maatschappelijke problematiek, waarvoor het project Naober Drenthe[13] ondersteuning biedt. Dit project helpt gemeenten bij het in kaart brengen en aanpakken van uitdagingen zoals ondermijning en sociale problematiek.
- Transformeren: voor parken zonder toekomstperspectief wordt onderzocht of een andere functie, zoals wonen, zorg of natuurontwikkeling, beter passend is.

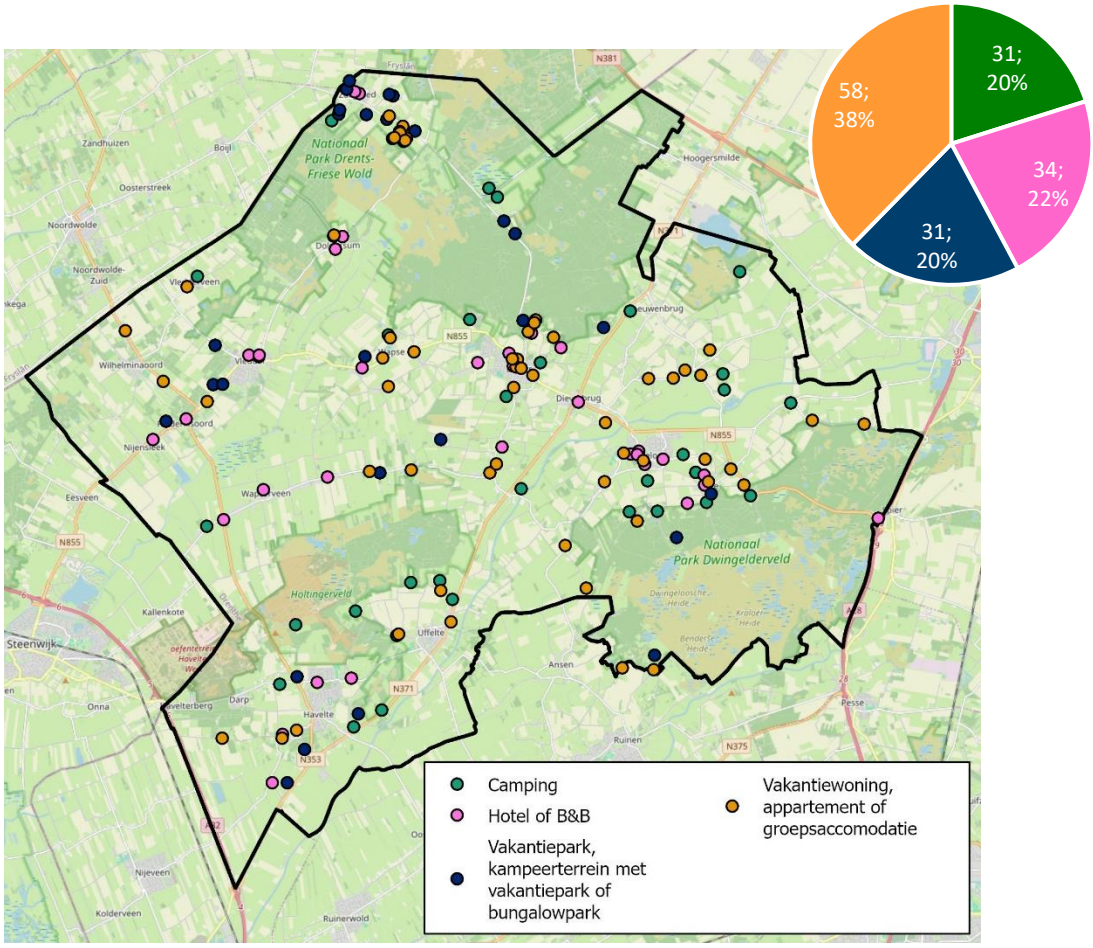
Bij nieuwe ontwikkelingen of uitbreidingen zijn duurzaamheid en behoud van de ruimtelijke kwaliteit cruciaal en moeten vraag en aanbod op elkaar aansluiten. Het is belangrijk om voor elk park afzonderlijk een plan te maken en het proces te doorlopen, maar de effecten moeten in de bredere context van de regio geplaatst worden. Bovendien is een integrale aanpak bij de vitalisering van vakantieparken binnen de gemeente noodzakelijk vanwege onderliggende sociale problematiek.

[8] Recreatieve toeristische visie gemeente Westerveld, Bureau Buiten (2025)
[9] Toeristisch Profiel gemeente Westerveld, Bureau Buiten (2024)
[10] Vitaliteit Verblijfsrecreatie Drenthe, ZKA (2017)
[11] Plan van aanpak Vitale vakantieparken, gemeente Westerveld (2018)
[12] Uitvoeringsplan Handhaven permanente bewoning op recreatieparken, gemeente Westerveld (2020)
[13] Plan van aanpak 2025-2027 – Toekomstgericht en duurzaam, Vitale Vakantieparken Drenthe (2024)

Toekomstbestendig

De maatschappelijke opgaven (energie opwekken, klimaatadaptatie, verduurzaming, wonen en recreatiebehoefte) en het behouden en versterken van natuurwaarden leggen een grote druk op de buitenruimte. Nieuwe ontwikkelingen, inbreidingen of uitbreidingen van onder meer de vrijetijdssector zouden moeten bijdragen aan deze opgaven zodat de leefbaarheid behouden blijft en de (lokale) economie versterkt wordt. Hierbij ligt de focus op inbreiding: het optimaal benutten van bestaande locaties voordat gekeken wordt naar uitbreiding. Dit draagt bij aan een efficiënter gebruik van de ruimte. Het aantal recreatiewoningen in Drenthe is gestegen en dat is in lijn met de groeiende behoefte aan vakanties in recreatiewoningen (solitair of op vakantieparken). Door in te zetten op het vitaliseren van de bestaande vakantieparken kan deze vraag ingevuld worden zonder extra ruimtebeslag.

Voor Westerveld geldt dat een groot deel van het verblijfsaanbod niet jaarrond beschikbaar is. Daardoor ontstaat er een druk op het hoogseizoen die vooral merkbaar is op makkelijk bereikbare locaties in de natuurgebieden, bleek uit de interviews en de bewonersenquête. Daarnaast laten de cijfers uit het Toeristisch Profiel van gemeente Westerveld zien dat kamperen en de bezetting bij hotels, pensions en logies&ontbijt enigszins afnemen. Het stimuleren van innovatieve en kwalitatieve jaarrond voorzieningen – zowel voor dag- als verblijfsrecreatie – gericht op kansrijke doelgroepen kan bijdragen aan spreiding in tijd en ruimte van bezoekers, terwijl het tegelijkertijd ondernemers ondersteunt bij het versterken van hun businessmodel, het verhogen van de bezettingsgraad en het behouden van personeel. Zoals uit de trends blijkt, is er een markt voor kleinschalige unieke overnachtingsmogelijkheden zowel van hoge kwaliteit en comfort (bv. boutique hotels) als basic aanbod (bv. agrotoerisme). Ook de blijvend groeiende campermarkt biedt kansen voor de gemeente Westerveld.

Figuur 1 Verblijfsrecreatief aanbod in gemeente Westerveld (bron: Dashboard VVP Drenthe en de database logiesaccommodaties NL van de Landelijke Data Alliantie)

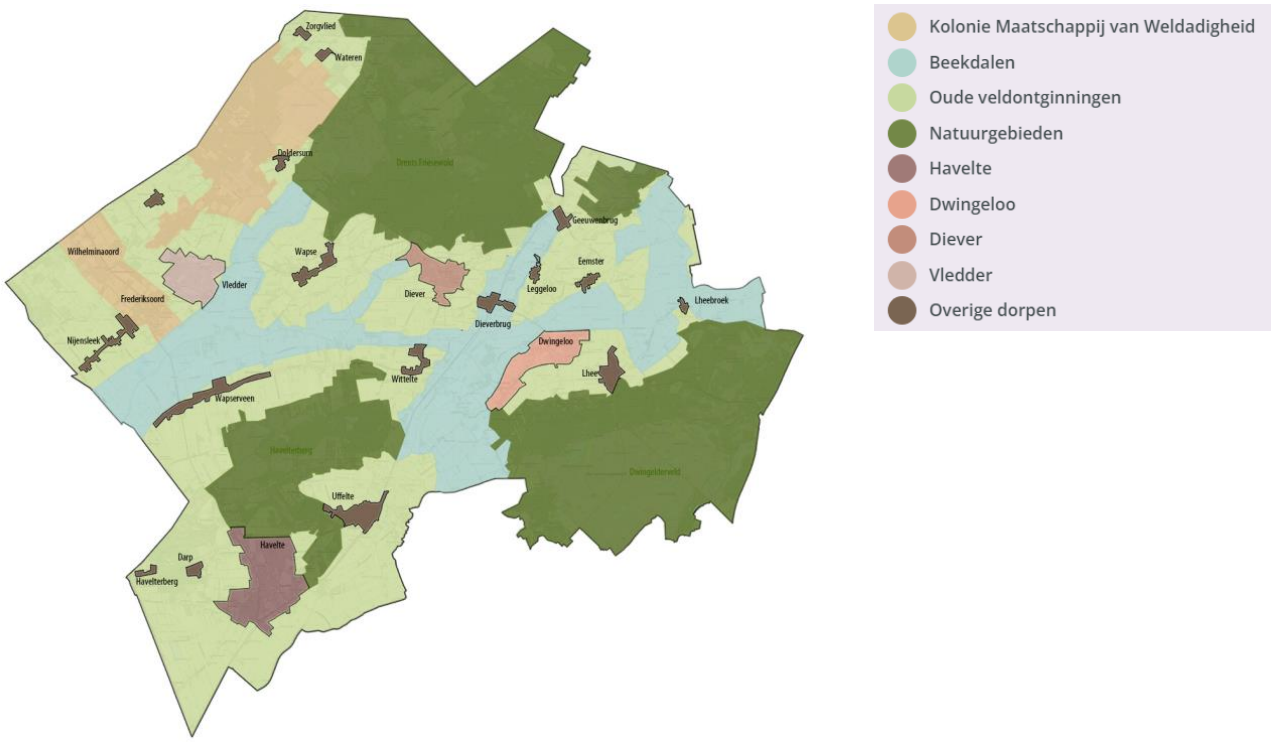
Gebiedsindeling

Voor de vier grote kernen in de gemeente zijn specifieke doelgroepen en focuspunten geïdentificeerd[14].

- Dwingeloo (‘Beleef de Ruimte’) biedt kansen voor Inzichtzoekers, Verbindingszoekers en zakelijke bezoekers, met uniek aanbod gerelateerd aan duisternis en sterren.
- Diever (‘Kleurrijk Brinkdorp’) opent mogelijkheden voor Inzichtzoekers en Verbindingszoekers, met focus op Shakespeare-gerelateerd aanbod en cultuurhistorie.
- Havelte (‘De Parel van Drenthe’) biedt kansen voor Rustzoekers en Inzichtzoekers, met nadruk op erfgoed, natuur en natuur-inclusieve concepten.
- Vledder heeft potentie voor Inzichtzoekers, met focus op kunst, cultuur en de nabijheid van de Koloniën van Weldadigheid en mogelijkheden voor het ontwikkelen van meer jaarrond aanbod.

Voor het landschap en erfgoed ligt de focus op behoud en versterken van de waarden en toeristisch recreatief medegebruik. Bij nieuwe ontwikkelingen zoals inbreidingen, uitbreidingen, herbestemmingen zijn ook de landschappelijke inpassing, duurzame bedrijfsvoering en bijdragen aan natuur- en recreatieruimte belangrijke voorwaarden. In de beekdalen is het beschermen van het waterbergende vermogen een aandachtspunt; grootschalige kapitaalintensieve functies zijn daar niet mogelijk. Voor de Koloniën van Weldadigheid is een belangrijke opgave het behoud van het koloniegebied voor de toekomst. Bij ontwikkelingen is aandacht voor het herstellen van de herkenbaarheid van het landschap en de bebouwing. De UNESCO-status biedt een fundament voor het toetsen van ontwikkelingen. Er is ruimte voor innoveren en pionieren, in het bijzonder in Frederiksoord, waarbij speciale aandacht is voor het aantrekken van de zakelijke markt. Hiervoor is kwaliteit (aanbod en gastheerschap), comfort (voorzieningen en verblijf) en gerichte marketing en promotie (vindbaar en boekbaar) noodzakelijk.

De gemeente neemt bij het vormen en uitvoeren van haar beleid op gebied van verblijfsrecreatie de Omgevingsvisie Westerveld als basis en sluit aan op de gebiedskompassen. Voor de gebiedsindeling blijkt de indeling uit de Omgevingsvisie, met vier grote kernen, beekdalen, natuur en koloniën, een gedragen uitgangspunt voor een ontwikkelprogramma (zie figuur 2).

Figuur 2 Gebiedsindeling (bron: Omgevingsvisie Westerveld)

[14] Toeristisch Profiel gemeente Westerveld, Bureau Buiten (2024)

Aandachtspunten

Voor toekomstig beleid zijn er verschillende aandachtspunten geïdentificeerd om de geschetste mogelijkheden en ontwikkelingen te kunnen realiseren met als doel een toekomstbestendige en vitale verblijfsrecreatieve sector te ontwikkelen. Nieuwe ontwikkelingen, herbestemmingen, inbreidingen en/of uitbreidingen moeten passen bij de kernwaarden, de schaal en het karakter van Drenthe en gemeente Westerveld en bij de kernen en het landschap binnen de gemeente Westerveld. Blijvende belangrijke aandachtspunten hierbij zijn naleving van wet- en regelgeving, behoud en toegankelijkheid van de natuur, professioneel ondernemerschap en bijdragen aan de Brede Welvaart. Voor toekomstbestendige ontwikkelingen wordt ingezet op kwalitatief hoogwaardig verblijfsaanbod dat aansluit bij de marktvraag en kansrijke doelgroepen, met als doel het creëren van een aantrekkelijk, compleet toeristisch product met jaarrond aanbod. Hierbij worden duurzame, (natuur en cultuur)inclusieve en innovatieve concepten en het inspelen op koppelkansen en slimme verbindingen gestimuleerd.

Voor een effectieve werkwijze is een duidelijk beeld voor de verblijfsrecreatieve sector nodig, met heldere rollen, taken en processen. Daarnaast zijn inzichten over de voorkeuren van de doelgroepen en welke behoeften er in de kernen liggen, belangrijk. De combinatie van duidelijke structuren en marktinzichten zorgt voor een sterke basis voor beleidsontwikkeling. Duidelijk onderbouwde keuzes en deze principieel en voor de lange termijn toepassen zal het vertrouwen van ondernemers/ investeerders doen toenemen. Het verzamelen van data en monitoren van ontwikkelingen, biedt een feitelijke onderbouwing bij keuzes en uitvoering.

De gemeente organiseert een integrale interne werkwijze voor het beoordelen van initiatieven, omdat toerisme en recreatie raakvlakken hebben met meerdere beleidsvelden, waardoor afstemming bij het beoordelen van initiatieven nodig is. Daardoor kunnen kansen om te bundelen en het ondersteunen van andere doelen ook beter benut worden.

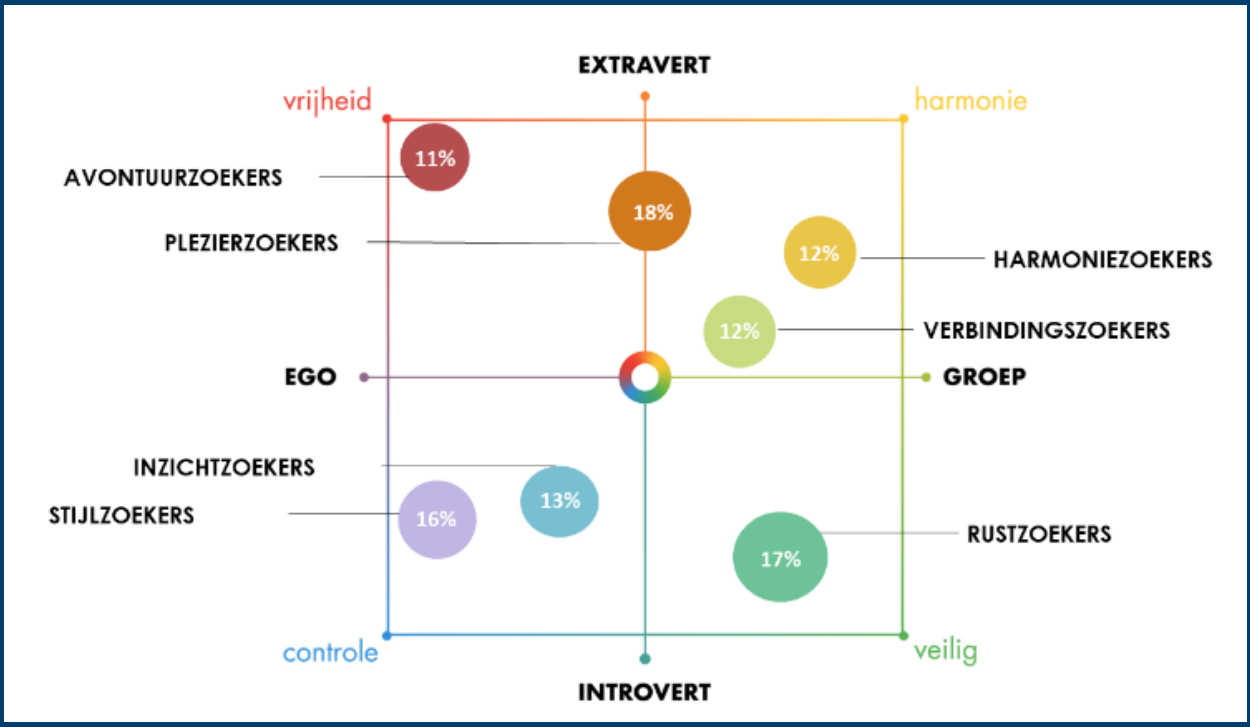
Bijlage 2 Toelichting Leefstijlvinder

Vrijetijdsgedrag verklaard in leefstijlen

De leefstijlen voor recreatie & toerisme geven inzicht in de vrijetijdswensen- en behoeften van Nederlanders. Deze leefstijlen laten zien waar mensen in hun vrije tijd of op vakantie behoefte aan hebben. En wat de verschillen hierin zijn. Het ene 55+ koppel is het andere niet. De één wil namelijk rust en regelmaat, de ander juist drukte en sensatie. Leefstijlen gaan hiermee een stap verder dan de traditionele indeling van doelgroepen zoals oud, jong, gezinnen, koppels, veel te besteden, weinig te besteden enzovoort.

Vier basis leefstijlen geven inzicht in drijfveren

In de basis kent Nederland vier leefstijlen met ieder hun eigen manier van in het leven staan: creatief, harmonieus, controlerend en veilig. De leefstijlen baseren zich op het wetenschappelijke model BSR™. Dit model ontrafelt de drijfveren van mensen en wat te doen om mensen in beweging te krijgen. Van oorsprong is het model gericht op marketing (welke boodschap, welke tone of voice en via welk kanaal zijn de groepen te bereiken), maar het wordt steeds vaker ook gebruikt voor productontwikkeling (welk aanbod sluit aan op de leefstijlen).

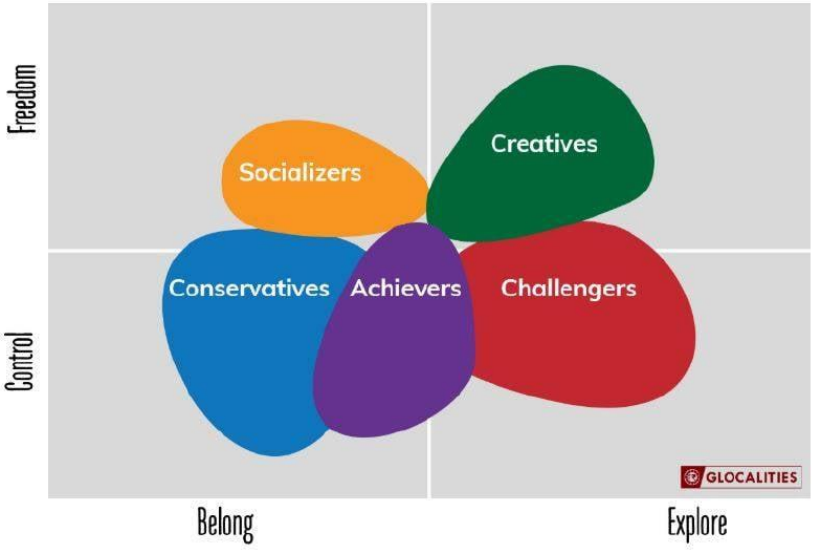

De basisleefstijlen onderscheiden zich van elkaar aan de hand van twee gedragsverklarende dimensies. De horizontale as is de sociologische as en maakt onderscheid tussen mensen die gericht zijn op de groep of omgeving (familie, vrienden, enzovoort.) of juist op de eigen persoon (ego). De verticale psychologische as maakt onderscheid tussen mensen die gemakkelijk hun emoties tonen en contact maken (extravert) en mensen die emoties eerder onderdrukken en meer op zichzelf zijn (introvert). Door deze dimensies met elkaar te kruisen, ontstaan vier kwadranten. Door te kijken naar de mate waarin iemand op de groep of ego is gericht en de mate waarin mensen meer ingetogen of meer uitgelaten zijn, kunnen we groepen selecteren die kenmerkend zijn voor vrijetijdsbesteding.

Elke groep heeft eigen voorkeuren

De figuur hieronder geeft de zeven onderscheidende doelgroepen weer. Elke groep heeft eigen voorkeuren. Meer informatie vindt u op www.leefstijlvinder.nl

Bijlage 3 Toelichting Glocalities

Het Glocalities segmentatiemodel geeft inzicht in de waarden uit het dagelijks leven, voorkeuren en consumentengedrag van inwoners uit 27 landen. Het model is gebaseerd op waarden die het gedrag en de voorkeuren van mensen bepalen. Het houdt rekening met culturele verschillen tussen landen en geeft inzicht in reismotivaties en vakantiegedrag van de verschillende doelgroep segmenten.

Door twee dimensies te combineren – de psychologische dimensie en de sociologische dimensie – ontstaan vijf doelgroepen met kenmerkende normen, waarden en levensstijlen:

1. Creatives: ruimdenkende idealisten die zelfontwikkeling en cultuur heel belangrijk vinden. In hun vrije tijd willen ze graag nieuwe ervaringen opdoen vinden ze creatieve activiteiten als schilderen, yoga en meditatie interessant. Ze zijn geïnteresseerd in stedentrips en vakanties in de natuur, en doen dit ook wel in groepsverband. Ze zijn ook geïnteresseerd in gastronomie.
2. Challengers: competitief ingestelden, door carrière en geld gedreven, risico-nemend en avontuurlijk. Deze groep is in vergelijking met andere groepen meer gericht op zichzelf en minder op familie en vrienden. Ze hebben vanwege de focus op hun carrière weinig vrije tijd, maar als ze op vakantie gaan dan gaan ze vaak op langere (zon)vakanties, cruises of zakenreizen waarbij ze opzoek zijn naar avontuur en het nemen van risico's.
3. Achievers: ondernemende netwerkers die zich richten op het gezinsleven en gemeenschapsleven. Deze groep consumeert veel luxe producten en is geïnteresseerd in sport, zowel om zelf te beoefenen als te bekijken. Als zij naar het buitenland gaan zijn ze vooral geïnteresseerd in de natuur, gastronomie en bezienswaardigheden.
4. Conservatives: familie-georiënteerden, die waarde hechten aan tradities/etiquette en houden van een georganiseerd leven. Ze zijn snel tevreden met eenvoudige dingen en nemen geen risico's: ze gaan liever voor veilig. Ze gaan graag naar een theater of concert en houden van tuinieren. Daarnaast zijn ze geïnteresseerd in erfgoed.
5. Socializers: gezelligheidszoekers die houden van entertainment, vrijheid en gezinswaarden. Voor deze groep hoeft het allemaal niet te gek, zolang het maar gezellig is (denk aan bordspelletjes, bioscoop of DIY). Ze gaan graag naar de kust met hun gezin en ondernemen van niet al te veel, maar genieten gewoon van de omgeving.

bureau buiten

economie & omgeving

Wittevrouwensingel 100
3514 AM Utrecht

+31 (0) 30 2318945
info@bureaubuiten.nl

www.bureaubuiten.nl